

Sklepi izredne seje DSP

Osebna odgovornost vsakogar

Po prekinitvi dela

V enoti finalistov je 12. 6. t. l. kmalu po šestih prenehalo delati nekaj manj kot 600 delavcev. Po zborovanju, ki je bilo na kraju samem in ki so se ga udeležili tudi predstavniki samoupravnih organov in vodilni delavci iz vodstva našega podjetja, so se delavci vrnili na delo. Takoj nato sta se sestala tudi upravni odbor in za njim še osrednji delavski svet podjetja. O njunih sklepih poročamo posebej.

Zakaj so delavci prenehali delati? Jasnega odgovora na to sami niso mogli dati, če izvajamo zahtevo nekaterih, da hočejo 100 % plače. Predvsem pa se je pokazalo, da niso bili prav informirani o začasnih ukrepih upravnega odbora podjetja.

Naše podjetje preživlja hude čase in delavci to vedo. Zato si samoupravni organi in vodstvo podjetja prizadevajo spraviti v sklad izplačevanje osebnih dohodkov z uresničevanjem proizvodnega načrta in odpraviti nekatera nesoglasja in neskladnosti pri delitvi osebnih dohodkov. O tem nam zgornjo govore analize UOP o položaju podjetja in sklepi, ki so bili zaradi tega sprejeti 6. in 7. junija t. l. Ti sklepi so bili posledica slabega izpolnjevanja planskih obveznosti, kar je ponovno razprava ob začasnih prekinitev dela samo potrdila.

Samoupravni organi so menili, da so za slabšo izpolnitev planskih obveznosti odgovorni predvsem vodilni in vodstveni delavci. Zato je UOP zadržal izplačevanje osebnih dohodkov po pravilniku za vodstvene in režijske delavce, po katerem bi zaradi spodbuje lahko prejeli povprečno za 15 % večje dohodke. Pa tudi uvedba progresivnega nagrajevanja za preseganje, ki naj bi pri realnih normah pospeševala proizvodnost in skrajševala dobavne roke, ni dosegla svojega namena. Prav tako niso povsod spoštovali sklepa o mejah, v katerih se lahko gibljejo povprečni presegi norm (do 15 %).

Ukrepi, ki so sledili, so bili torej le neogibna posledica dejanskih uspehov (ali neuspehov našega dela). To seve ne pomeni, da bi moralo pri tem ostati. Treba bo nedvomno tudi še marsikaj, kar se je pokazalo za slabo, spremeniti. Brez zaostritve osebne odgovornosti vsakogar za izpolnjevanje obveznosti na njego-

vem delovnem mestu pa vsekar ne smemo pričakovati nobenihboljšanj, ki jih sicer terja od nas gospodarska reforma. Le z dvigom storilnosti in boljšimi izdelki, ki bodo v roku izdelani, bomo lahko splavali iz začasnih težav. Prav to pa je namen ukrepov, ki so jih sprejeli naši samoupravni organi, ki jih navajamo spodaj.

Čeprav je v našem trenutnem položaju mnogo objektivnih težav, nas to pri odстранjevanju subjektivnih, t. j. naših notranjih težav in napak ne sme zavajati v poseganje po nepravilnih ukrepih tam, kjer smo sami kovači svoje usode. Že samo spoznanje te resnice nam bo naše perspektive napravilo svetlejše. Če pa se bomo po tem spoznanju tudi ravnali, bomo tudi objektivnim težavam, ki niso samo naše, lažje kos.

Na izredni seji dne 12. 6. 1967 je DSP sprejel tele sklepe:

1. DSP v celoti potrjuje sklepe UOP z dne 6. 6. 1967 in smatra, da so sprejeti sklepi pravilni in ustrezajo trenutni situaciji podjetja. DS soglašaja, da se počaka na ugotovitve komisije za predpise pri UOP, ki ji je poverjena enkratna naloga, da pregleda pravilnost obračuna po pravilnikih za vodstveno in režijsko osebje ter za izdelavo tehnične dokumentacije.

Rok za pregled pravilnikov je določen do 26. 6. 1967. Na osnovi analiz bodo storjeni nadaljnji ukrepi.

2. V razpravi je bila posebej poudarjena tudi osebna odgovornost vsakogar za izpolnjevanje obveznosti, ki jih terja njegovo delovno mesto. Samoupravni organi bodo vprašanje osebne odgovornosti še posebej zaostрили.

3. DSP ugotavlja, da je nadurno delo v nekaterih sektorjih in službah neopravičeno, zato odreja, da se nadure ukinejo, razen v izjemnih in nujnih primerih. Vodstva enot, ki odreja nadurno delo, naj ob koncu meseca dostavijo poročilo o izvršenih nadurah UOP.

4. Tehnologija naj se spravi na ustrezeni nivo in zagotovi strokovna zasedba delovnih mest na področju tehnologije.

5. DSP sklene, da se dopolni Pravilnik o odgovornosti delavcev tako, da se v 41. členu doda: da sleherni organ samoupravljanja o okvirih svoje pristojnosti lahko prične in uvede postopek, pri čemer prenese na pooblaščen osebo ustrezna pooblastila za sodelovanje v imenu delovne skupnosti v tako začetem postopku.

6. Pravni službi se naroča, da pregleda pravilnik o odgovornosti delavcev in ga dopolni z morebitnimi zakonskimi določili in predlogi, ki jih je sprejel DSP.

7. Glavni direktor in direktor FRS se pooblašata, da za rešitev problema izplačila osebnega dohodka za mesec maj najameta pri republiškem rezervnem skladu gosp. organizacij ustrezen kredit.

Obvestilo predsednika UO članom kolektiva

Predsednik UO inž. Franc Gregorič je 13. 6. 1967 razposlal vsem članom kolektiva obvestilo, iz katerega povzemamo:

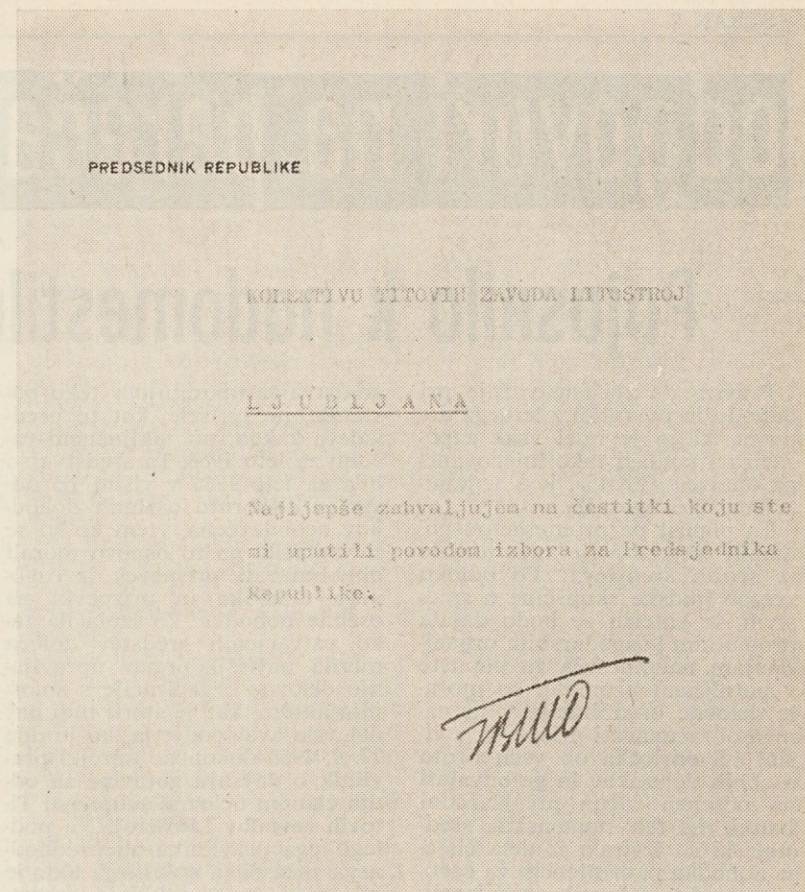
UOP je na svoji izredni seji 12. 6. tega leta ponovno obravnaval problematiko v podjetju in sklepe, ki so bili posledica slabega izpolnjevanja naših planskih obveznosti in so bili sprejeti na tretji redni seji dne 6. in 7. tega meseca. Ponovna razprava je pokazala pravilnost že sprejetih sklepov. To svoje stališče je UOP posredoval članom DSP na izredni seji DSP. Po izčrpnih razpravi je DSP sklepe v celoti potrdil.

K sprejetju teh sklepov so nas vodili naslednji razlogi:

1. Za slabšo izpolnitev planskih obveznosti nosi v prvi vrsti odgovornost vodilno in vodstveno osebje podjetja. Zato je bilo pravilno stališče UOP, da se tem za drži izplačevanje osebnih dohodkov po pravilniku za vodstveno in režijsko osebje. Ta pravilnik, katerega glavni namen je bila stimulacija za izpolnjevanje planskih obveznosti, skrajševanje dobavnih rokov in podobno, je dal prizadetim povprečno 15 % večje osebne dohodke. Samoupravni organi so mišljenja, da pri tako nizkem izpolnjevanju planskih obveznosti ni pogojev za izplačilo po tem pravilniku. Postavljena komisija pri UOP bo do 26. tega meseca pregledala pravilnost dosedanjega obračunavanja po tem pravilniku oziroma pravilnost meril za nagrajevanje po tem pravilniku. Po poročilu komisije bodo samoupravni organi pokrenili nadaljnje postopke.

2. Začasni sklep DSP o uvedbi progresivnega nagrajevanja za preseganje norme je imel namen doseči pri realnih normah večjo produktivnost dela in skrajševanje dobavnih rokov. Samoupravni organi ugotavljajo, da namen pravilnika ni bil dosežen in zato ni razlogov za izplačevanje po tem pravilniku.

3. Samoupravni organi ugotavljajo, da se sklepi DSP z dne 29. 6. 1966 in 4. 11. 1966, v katerih je določeno, da se norme korigirajo

PRESEDNIK REPUBLIKE

KOLEKTIVU TIPOVILN ZAVODA LITOSTROJ

LJUBLJANA

Najljepše zahvaljujem na čestitki koju ste mi uputili povodom izbora za Predsjednika Republike.

Milo

Iz Beograda smo prejeli...

Ugotovitve in sklepi prve seje DSP

Na svoji prvi seji novega DSP so člani DS ugotovili:

— da je občutno pomanjkanje koordinacije med posameznimi operacijami,

— da se morajo urediti potrebe obratnih transportnih sredstev,

— da postopek pri nadomestilu izmečka ni ustrezen.

Direktor proizvodnje inž. Kolbl naj do prihodnje seje pripravi poročilo o še morebitnih vzrokih zamujanja rokov, in to v času od podpisa pogodbe do vključno s časom, ko se je pojavil problem rokove izpolnitve nalog v proizvodnji za komisije Sholayar I, Kirirom, Kambodža, Srednja Drava, Tikveš, Jamuna II. in Rama.

Šef organizacijskega oddelka se zadaljuje, da do naslednje seje pripravi poročilo o vzrokih, ki so povzročili, da je prišlo do slabe koordinacije med fazami dela.

PTO naj reši problem administrativnega dela postopka za nadomestilo izmečka.

Tehnična služba naj pregleda možnosti za določitev odgovorne osebe za vsak objekt posebej, ki naj bi skrbele za hitrejši in kvalitetnejši postopek od administrativnega in tehnološkega dela do končnega izdelka skladno s poslovno oziroma utrjeno terminsko disciplino. Kolikor bi prišlo do zamude rokov ali zastojev pri delu, bi morala odgovorna oseba takoj poročati o vzrokih kasnitev odgovornim osebam v enoti ali službi in samoupravnim organom.

Na predlog kadrovske komisije je delavski svet imenoval naslednje komisije: (prvoimenovani so predsedniki).

KOMISIJA ZA PROSNJE IN PRITOŽBE:

Avzug Beguš, Ivan Bokal, Janez Virag, Jernej Mlinar, Karel (Nadaljevanje na 2. strani)

LITOSTROJČANI

IZRAELSKI NAPAD NA ZDRUŽENO ARABSKO REPUBLIKO IN DRUGE ARABSKO DRŽAVE JE TUDI OČITEN NAPAD NA POLITIKO AKTIVNE KOEKZISTENCE IN SVETOVNI MIR. POSLEDICE IMPERIALISTIČNEGA NASILJA SO NAJBOLJ PRIZADELE PREPROSTE LJUDI — BEGUNCE, KI SO SE ZNAŠLI NA VROČEM PUŠČAVSKEM PESKU BREZ STREHE NAD GLAVO, BREZ KOŠA KRHA IN BREZ NAJPOTREBNEJŠE KOLIČINE VODE. SAMI SE SPOMINJAMO, KAKO SMO BILI MED VOJNO ŽRTVE NEMŠKE AGRESIJE IN KAKO SO NAM NAPREDNI LJUDJE SIROM SVETA VELIKODUSNO PRISKOČILI NA POMOC. DA BI OMILILA BEDO BEGUNCEV IZ PALESTINE IN OKUPIRANIH DELOV SIRIJE IN EGIPTA, SE SINDIKALNA PODRUŽNICA OBRACA NA ČLANE DELOVNEGA KOLEKTIVA S PROŠNJO, NAJ PO SVOJIH MOČEH PRISPEVAJO ZA PODPORO BEGUNCEM IN PRIZADETIM OSEBAM. DENARNE PRISPEVKE PREDAJTE SINDIKALNIM POVERJENIKOM.

SINDIKALNA PODRUŽNICA
LITOSTROJA

odgovori na pereča vprašanja

Pojasnilo k nadomestilu za VK-15

Pravica do znižane vožnje pri odhodu in povratku z letnega dopusta, ki jo je imel vsak zaposleni na podlagi tako imenovanega obrazca »VK-15«, je s 1. januarjem 1966 ugasnila.

Ta popust pa prometne gospodarske organizacije niso dajale iz svojih sredstev. Po odloku zvezne ljudske skupščine o sredstvih, iz katerih se bodo dajale prometnim gospodarskim organizacijam nadomestila za popuste v potniškem prometu, so morale delovne organizacije v ta namen obračunavati prispevek v višini 1,5 odstotka ob vseh bruto osebnih dohodkih in ga odvajati na poseben račun pri Narodni banki. Iz teh namenskih sredstev, ki so izvirala iz dela čiste dohodka namenjenega za osebne dohodke delovnih organizacij, so si potem prometne gospodarske organizacije tj. železniška transportna podjetja, avtobusna podjetja ter podjetja za morski in rečni promet, regresirala po obrazcu K-15 korišćene popuste.

Spriču pripomb sindikatov in delovnih organizacij na aktivni saldo tako zbranih sredstev za regresiranje popustov v potniškem prometu pri izrabi letnih dopustov so bila v letu 1966 z zakonskimi predpisi ta sredstva prepuščena delovnim organizacijam. Z ukinitvijo prispevka za nadomestila za popuste v potniškem prometu se je dohodek delovnih organizacij res povečal in je bil zaradi tega tudi namensko spremenjen zakon o sredstvih gospodarskih organizacij. Na podlagi te spremembe v zakonu lahko sedaj delovne organizacije izplačujejo tudi gotovino iz sredstev skupne porabe za izrabo in organizacijo letnega dopusta članom svojega kolektiva. Razen te spremembe v zakonitih predpisih pa je bil izdan še predpis, da se v letu 1966 lahko izjemoma ta

sredstva še uporabijo v teku nastanka, ne pa šele, kot to predvideva zakon, po zaključnem računu za leto 1966. Ta sredstva so bila za leto 1966 v višini 1,5 odstotka od bruto osebnih dohodkov neobdavčena, vtem ko so se za izplačila na to osnovo morali obračunavati prispevek iz osebnega dohodka in prispevki na osebne dohodke. Za izplačila tako ustvarjenih sredstev določa merila najvišji organ upravljanja delovne organizacije s splošnim aktom, kar je storil tudi naš delavski svet podjetja, ko je dne 27. 9. 1966 dokončno sprejel **pravilnik o dajanju gotovine za oddih članom delovne skupnosti Titovih zavodov Litostroj**. Na podlagi tega pravilnika ali predhodnega začasnega splošnega akta je bila glede na dotekajoča sredstva v letu 1966 izplačana akontacija, vtem ko je bil dokončni račun opravljen po zaključnem računu za leto 1966 in je bila izplačana razlika v mesecu juniju 1967.

Po zaključnem računu za leto 1966 so znašali vsi izplačani bruto osebni dohodki, ki tvorijo osnovo za izračun nadomestila za popuste v potniškem prometu Ndin 48.299.988,73. Na ta bruto osebni dohodek znaša znesek gotovine za oddih v višini 1,5 odstotka od bruto osebnega dohodka Ndin 724.500, od katerih je bilo v letu 1966 izplačanih kot akontacija Ndin 507.400, tako da je ostalo za izplačilo v mesecu juniju 1967 še Ndin 217.100.

Iz gornjih izvajanj je razvidno, da so se sredstva za oddih v letu 1966 formirala na isti način kot v prejšnjih letih, samo da so sredstva ostala v gospodarski organizaciji in bila v tekočem letu porabljena za dajanje gotovine pri izrabi letnega dopusta.

V letu 1967 pa bi izplačilo gotovine za oddih moglo biti izvršeno samo iz zredstev skupne porabe po stanju zaključnega računa per 31. 12. 1966, ali pa iz sredstev za osebne dohodke v letu 1967. Dohodek po zaključnem računu za leto 1966 je po izločitvi realiziranih osebnih dohodkov komaj zadostoval za kritje že sprejetih obveznosti iz prejšnjih let ter ni dovoljeval nobene namenske izločitve za izplačilo gotovine za oddih v letu 1967. Poslovanje tekočega leta pa tudi ne dovoljuje posebne izločitve sredstev v breme kvote osebnih dohodkov. V osebnem dohodku letošnjega leta pa ni zajet prispevek na osebne dohodke kot nadomestilo prometnim gospodarskim organizacijam za popuste v potniškem prometu, zaradi česar je odstotek prispevkov iz bruto-bruto osebnih dohodkov nižji kot v preteklem letu in je to **nadomestilo praktično že zajeto v neto izplačilu osebnega dohodka**. Po letošnjih predpisih gotovina, ki bi se izplačevala za oddih iz sredstev sklada skupne porabe, ni več oproščena plačila prispevkov.

P.

0 osebnih prejemkih za april 1967

Danes, ko čitamo te vrstice, smo že sredi leta, a seznanjamo se komaj z rezultati poslovanja prvih štirih mesecev. Stvarne ovire nam onemogočajo, da bi objavljali bolj tekoče podatke. Toda prepričani smo, da ta dvomesečna zamuda ne škoduje osnovnemu namenu, to je, obveščanju članov delovne skupnosti, ko jim s tem dajemo v presojo našo nagrajevalno politiko.

Za mesec april 1967 je bilo izplačanih na naslov bruto osebnih prejemkov 448.202.850 Sdin. Ta vsota je pomenila le 86,9 % naših »zahtevkov« po osebnih prejemkih.

In kam je šel ta denar? Odgovor bomo iz tabele »Neto osebni dohodek za mesec april 1967«,

v kateri so navedene vrste izplačil v čistih zneskih z ustrezno procentualno strukturo, a v zadnjem stolpcu še procentualna struktura izplačil nad vsoto EČ-1 in EČ-2.

Tako razčlenjeni podatki o neto osebnem dohodku za april 1967 nam dajo naslednjo sliko:

	Sdin	%	%
EČ-2	125.972.352	43,64	—
EČ-1	122.078.000	42,29	—
presegi norme	25.340.927	8,78	30,35
redni dopust	11.267.812	3,90	13,49
VP-43 (progresija)	11.178.486	3,87	13,39
VP-42 (80 %)	9.196.112	3,19	11,00
težavnost	7.107.308	2,46	8,52
stalnost	6.799.340	2,36	8,14
nadure (50 %)	5.024.338	1,74	6,02
VP-42 (100 %)	3.363.879	1,16	4,03
povračila	1.737.482	0,60	2,08
nočni dodatek	1.430.060	0,50	1,71
avtokontrola	544.000	0,19	0,65
izredni dopust	513.400	0,18	0,62
VP-44	—42.885.268	—14,86	—
	288.668.228	100,00	100,00

Če vzamemo za naše »osnovne plače« vsoto vrednosti EČ-1 in EČ-2 in to štejemo za stoo odstotno osnovne osebne prejemke, vstevši tudi nadure, pa jih primerjamo s celotnim izplačilom, bomo tudi tokrat ugotovili, da skupna čista vsota naših osebnih prejemkov

le ni bila pod 100 %, kajti 288.668.228 : 248.050.352 je 1,1637; torej 116,37 %!

Primerjava aprilskih izplačil osebnega dohodka v preteklem letu in letos, izražena v starih dinarjih pa je naslednja:

	1966	1967	%
bruto osebni prejemki	380.211.611	448.202.850	117,88
številu zaposlenih	3472	3186	91,76
povprečni neto mesečni prejemki na zaposlenega	69.278	90.605	130,78

P.

0 osebnih prejemkih za maj 1967

Izplačilo osebnih prejemkov za mesec maj 1967 je navrglo kup vprašanj. Ta vprašanja niso nova. So pa vsebinsko, ekonomsko in politično tako pomembna, da moramo nanje potrpežljivo odgovarjati, četudi so večkrat postavljena, predvsem pa, če so dobronamerna in iskrena.

Iz vseh vprašanj lahko izluščimo tole:

- *Koliko lahko izplačujemo za osebne prejemke?*
- *Zakaj ne »povečamo« osebnih prejemkov?*
- *Ali so naši osebni prejemki v skladu z našimi poslovnimi uspehi?*
- *Ali se »stanje« izboljšuje in kdaj bo bolje?*

Še bi lahko nizali podobna vprašanja ali pa ista izrazili z drugimi besedami, toda na vsa vprašanja dobimo bolj ali manj podoben odgovor: *le dobri poslovni uspehi omogočajo večje osebne prejemke!*

To je res. Toda, saj tudi mi delamo in smo celo prepričani, da dobro delamo, z osebnimi prejemki pa le nismo zadovoljni. Kako je torej pri nas?

Skušajmo odgovoriti, zakaj smo v proizvodnem načrtu za leto 1967 predvideli le 57 milijonov Ndin za osebne prejemke in ne več. Do te vsote smo prišli po podatkih iz prejšnjih let, po katerih ugotavljamo pri naših prodanih proizvodih odnos med poslovnimi stroški, osebnimi prejemki in skladi. Za lansko leto lahko tako ugotovimo, da predstavljajo osebni prejemki približno 30,4 procentni del celotnega dohodka od vnovčenih proizvodov, ob zelo pičlih skladih (4,6 %). Tako ugotovitev moramo upoštevati pri načrtovanju proizvodnje, kajti tu nimamo prostih rok; veže nam jih tržišče, domače in tuje. Zato bi vsako načrtovanje, ki bi slonelo na želja in ne na izkušnja iz predhodnih poslovnih let, bilo nestvarno in bi se nam v prihodnosti maščevalo,

ko, pri obračunu proizvodnje ob koncu leta pa bi bili razočarani. Skratka, v proizvodnjo lahko vlagamo le toliko in tisto, za kar zanesljivo vemo, da nam bo kasneje ob prodaji proizvoda »tržišče priznalo in povrnilo«. Toda kljub zvezanim rokam glede želja po večjih osebnih prejemkih imamo možnost razširiti komolce, in to z zmanjšanjem poslovnih stroškov.

Čeprav med letom vlagamo sredstva v tisto proizvodnjo, ki jo dokončno vnovčimo šele kasneje, ali celo v prihodnjih letih, velja obdržati razmerje med poslovnimi stroški in osebnimi prejemki, ki je predvideno v proizvodnem načrtu, in ga sproti tudi kontrolirati.

Poglejmo, kako smo poslovali v tem pregledu letošnjih pet mesecev. Iz proizvodnega načrta za leto 1967 izvemo, da je za osebne prejemke predvidenih 5,7 milijard Sdin ob 20,804 milijardni finančni realizaciji. V procentih izraženo, so osebni prejemki soudeleženi približno s 27,4 %. Potemtakem bi smeli izločati za osebne prejemke 27,4 % od finančne realizacije, ki pa jo po predpisih ugotavljamo na dva načina: kot fakturirano (izstavljeni računi) in kot plačano (plačani računi).

Po fakturirani realizaciji bi smeli izplačati za osebne prejemke približno 2,317 milijarde Sdin, oziroma po plačani realizaciji 1,897 milijarde Sdin, izplačali pa samo 2,200 milijarde Sdin, torej po fakturirani realizaciji 117 milijonov Sdin premalo, oziroma po plačani realizaciji 303 milijone Sdin preveč. Res, da je plačana realizacija kot osnova za izplačevanje osebnih prejemkov preoster kriterij, posebno še v prvi polovici leta, toda pod normalnimi pogoji bi moralo biti tako, če nečemo dodatnih težav z obratnimi sredstvi itd. Poudariti pa moramo, da se pri gornji obravnavi sploh nismo dotaknili poslovnih stroškov. Ti zahtevajo posebno obravnavo.

Dejansko izhodišče za dobre poslovne uspehe in s tem tudi za

večje osebne prejemke pa je čimvečja finalizacija, ko naj bi naročila opravili kvalitetno v konkurenčnih rokih. Obvezo, koliko proizvodov moramo izdelati, pa smo prav tako že v začetku leta ugotovili v proizvodnem načrtu.

Poglejmo, kako smo te naše obveze izpolnili v prvih petih mesecih:

skupna proizvodnja	30,58 %
blagovna proizvodnja	26,27 %
fakturirana realizacija	40,66 %
plačana realizacija	33,30 %

Procenti se nanašajo na celoletne obveznosti. Po petih mesecih bi morala biti pri vseh navedenih postavkah vrednost 41,66 %; manjše vrednosti pomenijo slabši rezultat.

Če se zadovoljimo le s kontrolo navedenih štirih postavk letnega plana in jih smatramo kot enakovredne, lahko poenostavljeno ugotovimo, da smo v prvih petih mesecih izpolnili le 32,70 % naših letnih obvez, petmesečne pa z 78,49 %.

Kot že omenjeno, pa smo v istem obdobju petih mesecev izplačali 2,200.042.145 Sdin bruto osebnih prejemkov, kar znaša 38,60 % od predvidenih (v finančnem načrtu za leto 1967), oziroma 92,65 % od predvidenih osebnih prejemkov za obravnavanih pet mesecev.

Tudi tokrat moramo primerjati 78,49 % izpolnjenih planskih obveznosti z 92,65 % izplačanimi planiranimi osebnimi prejemki z željo, da bi se obe postavki vrednostno povečali, razlika med njima pa zmanjšala ali pa celo izginila. Na osnovi take analize za sedaj prednjačijo osebni prejemki za 18,04 %.

Ta ugotovitev pa ne sme biti uporabljena za odgovor, da so osebni prejemki zadovoljivi ali večji kot bi smeli biti, temveč le kot potrditev pravilne poslovne politike v okviru trenutnih možnosti, ko se podjetje prizadeva, da ponovno dinamično poslovno zaživi! Vsekakor je pohvalno in

(Nadaljevanje na 3. strani)

V gornjem pregledu je izraz »zaposlen« uporabljen za tisto število zaposlenih, ki so navedeni na izplačilnih seznamih obravnavanih izplačil.

Poglejmo še, kaj navajajo »Poročila«, ki nas seznanjajo z rezultati izpolnitve letnega plana do vključno aprila 1967:

skupna proizvodnja	25,3 %
blagovna proizvodnja	21,0 %
fakturirana realizacija	33,0 %
plačana realizacija	24,0 %

In kolikšni bi morali biti ti odstotki?

Če naše stoo odstotne planske obveze porazdelimo enakomerno na vse leto, odpade na vsak mesec 8,33 %, torej je orientacijska vrednost za konec aprila 33,33 %; manjše vrednosti pomenijo slabši rezultat.

Tako ocenjevanje poslovnih rezultatov ni najbolj pravilno, oziroma zadostno, saj vemo, da lahko planske zadolžitve neenakomerno porazdelimo skozi poslovno leto. Toda čim bolj se približujemo koncu leta, tem manjše postaja naše nepravilno ocenjevanje. Obvaruje pa nas pred presečenjem, ko prevelike obveznosti planiramo za zadnje mesece v letu.

Če hočemo odgovoriti na vprašanje, kako izpolnjujemo letni plan, je vsekakor premalo, če kontroliramo samo skupno in blagovno proizvodnjo ter fakturirano in plačano realizacijo.

Če se zadovoljimo le s kontrolo že omenjenih štirih postavk letnega plana in jih smatramo kot enakovredne, lahko ugotovimo, da smo v prvih štirih mesecih izpolnili le 25,825 % letnega plana oziroma štirimesečne obveznosti le 77,475 %.

V istem štirimesečnem obdobju pa je bilo izplačanih 1 milijard 783.862.683 Sdin bruto osebnih prejemkov, kar znaša 31,3 % od predvidenih v finančnem planu za leto 1967, oziroma 93,9 % od planiranih osebnih dohodkov za obravnavane štiri mesece.

Ko na koncu primerjamo 77,475 % izpolnjenih planiranih obveznosti s 93,9 % izplačanih planiranih osebnih prejemkov, upajmo, da se bo razlika med tema dvema kazalcema zmanjšala, oba pa vrednostno povečala!

V. N.

UGOTOVITVE IN SKLEPI PRVE SEJE DSP

(Nadaljevanje s 1. strani)

Korošec, Janez Cigale, Adolf Straka.

KOMISIJA ZA IZOBRAŽEVANJE:

Marjan Miklavčič, Vlado Krošelj, Ivan Pavšelj, Bruno Seme, Jakob Jurkovič, Jože Stojnič, Alojz Cafuta.

KOMISIJA ZA PREVZEM IN IZLOČITEV OSNOVNIH SREDSTEV:

Vlado Jerše, Inž. Stanislav Bračko, František Dvoržak, Janez Černak, Jože Marinček, Franc Černivec, Viktor Vidovič.

KOMISIJA ZA HIGIENSKO, TEHNIČNO, POŽARNO IN VARNOSTNO ZAŠČITO:

Vladimir Kern, Franc Novak, dr. Edo Tepina, Avgust Kočar, Ciril Brenčič.

KOMISIJA ZA POHVALE IN ODLIKOVANJA:

Ivan Sabol, Vlado Mlinar, inž. Franc Rozman, Alojz Mežnarič, Filip Rant.

KOMISIJA ZA IZREKANJE UKREPOV:

Viljem Markuš, Avgust Pongrac, Milan Seme, Jurij Legvart, Franc Ušaj, Jože Jambrovič.

Delavski svet je sprejel sklep, da se izredni prispevek za zdravstveno zavarovanje pokriva 50 % direktno iz sredstev za osebne dohodke, ostalih 50 % pa iz čistih OD zavarovancev.

Potrdil je plan CZ, potrjen predhodno na seji UO 26. 2. 1965; priporoča članom kolektiva in odgovornim službam, da izvajajo ukrepe CZ, kot to določajo zakon o narodni obrambi in zakon o varstvu pred hudimi elementarnimi nesrečami ter konvencija ZN.

Generalnega direktorja pooblašajo, da izda odločbo o imenovanju štaba in članov CZ.

Sklepi samoupravnih organov

PODROBNA ANALIZA UPRAVNEGA ODBORA

Na 3. redni seji dne 6. in 7. junija 1967 je UO analiziral položaj v podjetju in sprejel pomembne sklepe

1. Na podlagi poročila o izpolnjevanju nalog po letnem planu in o dosedanjih dinamiki proizvodnje po operativnem planu polfinalne in finalne proizvodnje ter vsestranske obravnave na seji, pri čemer so bili osvetljeni vsi poglobitvi kazalci objektivne in subjektivne narave, ki dokazujejo zlasti:

— nezadovoljivo in delno neučinkovito prizadevanje za ureditve planskih nalog ter nedoslednost pri izvajanju plansko-proizvodne discipline,

— prepozno ugotavljanje objektivnih težav in prepočasno ali nezadostno ukrepanje za njihovo odstranitev,

— povečini neutemeljeno iskanje opravičil za stvari, ki dejansko izvirajo iz nezadostnega čuta odgovornosti za terminsko disciplino in za koordinirano prizadevanje, da postanemo konkurenčno sposobnejši povsod tam, kjer je to prvenstveno odvisno od produktivnosti našega dela, od smisla za organizirano in tehnološko smotrno delitev dela oziroma od dosledno sinhroniziranih delovnih postopkov,

— neopravičljivo nesorazmerje med tolikanj poudarjeno zahtevnostjo dela, ko gre za način nagrajevanja, in pogostokrat zmanjševano ali celo zanemarjeno odgovornostjo, ko gre za posledice neuspešnega dela,

kar vse resno ogroža celotno poslovanje tako z vidika izpolnitve plana blagovne proizvodnje kakor s stališča uresničitve finančne realizacije, od katere so odvisni naši osebni dohodki in ves način nagrajevanja, ter samo še potencira izredno občutljivost strojegradnje in našega načina proizvodnje za objektivne težave

v razmerah gospodarske reforme glede na asortiment proizvodov, reprodukcijski material, obseg in mobilnost obratnih sredstev in vedno zahtevnejšo kapitalno sposobnostjo kreditiranja kupcev investicijske opreme, ki jo proizvajamo in na kateri smo življenjsko zainteresirani, je UOP:

— ugotovil nezadovoljivo izpolnjevanje planskih obveznosti, kot tudi

— da se stanje, ki je bilo ugotovljeno na 33. redni seji UOP dne 24. 4. 1967 ni izboljšalo, temveč se je celo poslabšalo.

Zato UOP predlaga DSP, da se dopolni pravilnik o odgovornosti delavcev tako, da se v 41. členu doda: da sleherni organ samoupravljanja v okvirih svoje pristojnosti lahko prične in uvede postopek, pri čemer prenese na pooblaščen osebo ustrezna pooblastila za sodelovanje v imenu delovne skupnosti v tako začetem postopku.

UOP se hkrati obrača na DS enot, naj razpravljajo o tako ugotovljenem stanju in o zadevnih posledicah ter o zaostritvi proizvodne in storitvene discipline z vidika individualne odgovornosti za izpolnjevanje planskih obveznosti v vseh njihovih oblikah.

2. Ker pa se posledice neizpolnjevanja planskih nalog kažejo v manjših osebnih dohodkih vsakega člana kolektiva, saj bi — na primer — za mesec maj morali izplačati le ca. 70 % zahtevkov po osebnih dohodkih na osnovi obstoječih delitvenih principov, je UOP ugotovil in sklenil:

1. UOP smatra, da pri trenutnem izpolnjevanju plana ni možnosti, da bi bil faktor po pravilniku za nagrajevanje vodstvenega in režijskega kadra pozitiven; zato sklene, da se za akontativno izplačilo za mesec maj zadrži izplačilo po tem pravilniku ter izvrši kontrola dosedanjih obračunov po tem pravilniku. Obenem predlaga DSP, da se pravilnik dopolni tako, da ne more biti faktor pozitiven, če je kateri koli ele-

ment izpolnjevanja obveznosti, ki določa ta faktor, manjši od 90 %.

2. Po sklepu DSP z dne 29. 6. 1966 in 4. 11. 1966 se vse normske postavke korigirajo tako, da se povprečni preseg norme giblje v okviru 15 %. Vendar UOP ugotavlja, da je preseg norm kljub obstoječemu sklepu višji; zato sklene, da se v akontativnem izplačilu za mesec maj izvrši korekcija vseh norm na povprečni preseg 15 %. Ker začasni sklep o uvedbi progresivnega nagrajevanja za preseganje norm ni dosegel povečanja finalizacije, se v akontativnem izplačilu osebnih dohodkov za mesec maj zadrži in torej ne izvrši izplačilo na račun zadevne progresije.

3. Ti utesnjevalni ukrepi skupno povzročajo, da se bo konkretni faktor podjetja omilil, in se pričakuje, da bo namesto 70 % večji kot 80 %. Zato UOP ugotavlja, da bo s temi ukrepi dosežena pravičnejša delitev 420 milijonov Sdin bruto, katero vsoto je UOP določil kot maksimalno možno in še kolikor toliko znosno izplačilo v mesecu maju 1967.

4. Kot minimalni možni neto prejemek je UOP določil v mesecu maju 45.000 Sdin ob polnem delovnem času.

5. UOP naroča, da se takoj preveri pravilno uporabljanje obstoječih pravilnikov in sklepov v izračunih za izplačilo osebnih dohodkov v letošnjem letu, pri čemer je za preveritev podatkov pooblaščen komisija za predpise pri UOP po delovnih skupinah, kot jih je UOP opredelil glede na pravilnik o nagrajevanju izdelave tehnične dokumentacije in pravilnik o nagrajevanju vodstvenega in režijskega kadra, kar sta obe delovni skupini dolžni opraviti najpozneje do 26. 6. 1967, ko podata poročilo o zadevnih ugotovitvah, kakor se natančneje uredi v dogovoru s komisijo, da bi bila naloga uspešno in pravočasno opravljena.

3. Na obrazložen predlog strokovne komisije za individualno gradnjo v breme namenskih sredstev sklada skupne porabe, kot so že prenesena na Kreditno banko in hranilnico Ljubljana, sklene UO dodeliti posojila za novogradnje oziroma obnove in adaptacije naslednjim članom delovne skupnosti:

Anton KRŽIČ	5.000,00 Ndin
Franc GRBEC	10.000,00 Ndin
Ludvik STRAUS	10.000,00 Ndin
Ivan POGACAR	10.000,00 Ndin
Zvonko SAVOR	10.000,00 Ndin
Marija STANONIK	7.975,09 Ndin

pri čemer se uporabijo splošni pogoji glede dokazilnih listin, pogodbe, obrestovanja in odplačevanja, kakor ustreza okoliščinam posameznega primera in namenu posojila, ki ga posameznik najame pri banki na račun sredstev podjetja.

4. UOP naroča kadrovske komisije, da pripravi predlog za novega predsednika strokovne komisije za individualno gradnjo, ker dosedanjí njen predsednik tov. Franc KRANJC odhaja v pokoj. Ob njegovi prošnji za razrešitev ugotavlja UOP, da je bilo delo komisije opravljeno izredno vestno in skrbno in mu za njegovo delovanje izreka najlepšo zahvalo.

5. V zvezi s proslavo 20-letnice obstoja podjetja je UOP določil okvirno vsoto 13—15 milijonov Sdin za izdajo almanaha, slavnostno sejo DSP, izdelavo spominkov ter za športne igre in kulturne prireditve za ta pomembni jubilej, pri čemer se za vodjo organizacije proslave postavi šef splošne propagande dr. Branko Vrčon, ki naj z ozirom na tako predvideni program organizira in angažira potrebne službe.

6. UOP nalaga kadrovske službi dolžnost, da pripravi predlog za samoupravni akt, s katerim se v primerih odsotnosti z dela s pravico do nadomestila osebnega dohodka zaradi študija in podobno oziroma v primerih plačila šolnine in podobnih povračil opredelijo ujemajoče se obveznosti udeležencev take ugodnosti na-

sproti podjetju kot dajalcu ugodnosti oziroma dajatve.

7. Potrebno je podpreti sleherno prizadevanje za izboljšanje strokovne kadrovske strukture, vendar je treba pred realizacijo predloga kadrovske službe za razpis delovnih mest s tem namenom dopolniti in urediti še naslednje:

a) sestaviti pregled obstoječega kadra z visokošolsko izobrazbo posameznih smeri z upoštevanjem razporeditve in trajanja zaposlitve, da bo lahko kadrovska komisija imela tako zbrane podatke za osnovno orientacijo pri obravnavanju in pripravljanju odločitev;

b) pregled fluktuacije tega kadra po enakih kriterijih za obdobje 1964—67 po letih in z navedbo motivacije odhodov iz podjetja;

c) pregled dosedanjih akcij za reševanje problema visokošolskega kadra in njihovega uspeha;

č) primerjava sedanjega predloga z obstoječo sistemizacijo delovnih mest in s koncepti reorganizacije oziroma bodoče organizacije podjetja;

d) metode za zagotovitev, da bodo predvideni visokošolski kadri prišli na ustrezna delovna mesta in na njih obstali;

e) pregled strokovnega kadra, ki je zaposlen na podlagi štipendiranja in strokovnega izobraževanja, upoštevajoč staž, fluktuacijo in razporeditev na delovnih mestih.

Kadrovska služba naj poda podrobno poročilo o oblikah in metodah v zvezi z akcijo za zmanjšanje števila zaposlenih in o zadnjih rezultatih, zlasti z vidika organiziranih ukrepov in stihiskega reševanja samega problema.

8. Kadrovske službi se naroča, da skladno s predlogom PE FI opravi razpis delovnega mesta vodje konstrukcije IO.

UOP je na izredni seji dne 12. 6. 1967 obravnaval ponovno svoje sklepe 3. redne seje z dne 6. 6. 1967 pod tč 1. in 2., ter jih ponovno potrdil.

Šola samoupravljanja

Delavci so bili nagnjeni okoli vzvišenega prostora, na katerem so stali vodilni iz uprave in samouprave. Delavci so posedli tudi po bližnjih velikih odlitkih in izdelkih. Veliko jih je stalo dalje po prostoru ob konceh delovnih polj. Med temi zadnjimi so sem in tja stali tudi tisti, ki ne delajo v neposredni proizvodnji.

Prisluhnil sem razlagi tistih pri mikrofonu. Zakaj smo v težavah, zakaj slabo izpolnjujemo planske naloge, kateri razlogi so narekovali začasno ukinitve nekaterih stimulacijskih pravilnikov itd. S pojasnili nekateri niso bili zadovoljni. Z glasnimi vzkliki so izražali negodovanje. Eden od delovodij v moji bližini je glasno pritrdil.

»Tako je, fantje!«
Dajte nam stoodstotne plače, se je nekomu izvilo iz grla.

Delovodja je zopet pritrdil. Pojasnilu o zagotovljenem minimalnem osebnem dohodku nekdo ni verjel. Skliceval se je na svoj plačilni listek. Žal ga ni imel pri sebi. Kdo ve? Morda ga je pa imel, le da je na njem bilo več kot pa minimum.

Nekateri za menoj so kot vzrok za prenehanje dela omenjali analitično oceno delovnih mest. Ti, ki so izrazili to mišljenje, niso bili neposredni proizvajalci.

Kazalo je, da se malokdo od navzočih, razen tistih pri mikrofonu, zaveda izgube zaradi zamujenega časa, ko so stroji mirovali.

»Manj dela, manj denarja,« je bilo slišati po mikrofonu. Delavci so začeli odhajati na delovna mesta. Ko je bilo postavljeno vprašanje zaupnice ali nezaupnice samoupravnim organom, je zmagal razum. Pokazalo se je, da smo vsi upravljalci, le da so danes predstavniki eni, jutri bodo pa drugi.

Delo je steklo. V šoli samoupravljanja je bil opravljen težak izpit. Morda ne zaman.

Kovač Vladimir

Prevozi, zdravstveno varstvo, izboljšave

Na svoji drugi redni seji dne 25. in 26. V. 1967 je UO dal svoj pristanek na sklenitev pogodbe o zdravstvenem varstvu za leto 1967, vendar naj se v pogodbi predvidi možnost odprave nočnega dežurstva s 1. 7. 1967, če bo HTV služba dognala, da je ta oblika prve pomoči v nočnem času nepotrebna.

Za podpis tako sklenjene pogodbe je pooblaščen generalni direktor. Posreduje v razpravo spremembe pravilnika o uporabi osebnih avtomobilov podjetja in avtomobilov, ki so last delavcev, v členih 13., 14., 15., 17., 18., 19. in 21., ki govore o povišanju cene za prevozniki km.

UO naroča tudi sekretariatu, da v smislu temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju v zvezi s prispevkom zavarovanih oseb za uporabo rešilnega avtomobila dopolni pravilnik o uporabi rešilnega avtomobila tako, da se pr-

venstveno zagotovi prevoz z javnim reševalnim vozilom in le izjemoma s prevoznim sredstvom podjetja, če se dožene, da zavarovani osebi ni treba plačati prispevka in da gredo vsi stroški prevoza na račun sklada zdravstvenega zavarovanja. Izjema je le takrat, ko ni mogoče pravočasno oziroma nemudoma priklicati javnega reševalnega vozila, ali pa ko utemeljene okoliščine terjajo neodložljivi prevoz.

UOP je mnenja, da ne pride v poštev uvedba prispevka k stroškom prevoza, ker gre vselej za prevoze, ki so utemeljeni oziroma potrebni. Prevoz se omogoči v izredno nujnih primerih tudi svojcem članov kolektiva.

Nadalje UO ugotavlja, da je podjetje zelo zainteresirano za pooblastilo za specialne zdravniške preglede delavcev, ki oprav-

(Nadaljevanje na 4. strani)

0 osebnih prejemkih za maj 1967

(Nadaljevanje z 2. strani)
spodbudno, da že med letom kritičneje in previdneje obravnavamo razna dogajanja v podjetju kot pa le na koncu poslovnega leta zaključni račun in razne odpise! Določene povedano, do konca leta je še šest mesecev in v tem času lahko še marsikaj storimo in zamujeno nadoknadimo. Oglejmo si še nekatere značilne postavke ob izplačilu osebnih prejemkov za mesec maj:

Sdin	%	%
Eč-2	123.240.941	46,11
Eč-1	122.612.732	45,87
Preseg norm	23.869.431	8,93
Državni prazniki	22.551.448	8,43
Redni dopust	12.546.768	4,70
Težavnost	7.650.839	2,86
Stalnost	6.790.870	2,54
Nadure (50 %)	5.207.983	1,95
Povračila	1.943.184	0,73
Nočni dodatek	1.628.738	0,61
Izredni dopust	726.256	0,27
Avtokontrola	544.000	0,20
VP 44	—55.796.510	—20,87
VP 45	—6.224.617	—2,33
	267.292.062	100,00

Če vzamemo za osnovo vsoto vrednosti Eč-1 in Eč-2 in to štejemo za stoodstotne osnovne osebne prejemke, všteti tudi nadure, pa jih primerjamo s celotnim izplačilom, bomo ugotovili, da skupna čista vsota naših

Izplačanih je bilo 416.179.462 Sdin bruto osebnih prejemkov. Ta vsota je pomenila le 82,5 % naših »zahtevkov« po osebnih prejemkih.

Tabele »Neto osebni prejemek za mesec maj 1967«, v kateri so navedene vrste izplačil v čistih zneskih z ustreznimi procentualno strukturo, a v zadnjem stolpcu še procentualna struktura izplačil nad vsoto Eč-1 in Eč-2, pa izgleda takole:

1966	1967	%
bruto osebni prejemki	409.578.344	101,62
število zaposlenih	3.432	91,99
povprečni neto mesečni prejemki na zaposlenega	75.598	84,667
	84.667	111,99

V gornjem pregledu je izraz »zaposlen« uporabljen za tisto število zaposlenih, ki so navede-

ni na izplačilnih seznamih obravnavanih izplačil.

V. N.

V zvezi s poročilom z občnega zbora sindikalne podružnice Litostroj, ki je bil objavljen v četrti številki našega časopisa, priobčujemo še naslednji dodatek:

ČLANI IZVRŠNEGA ODBORA SINDIKATA

Franc inž. Rozman — predsednik
Anton Suštar — namestnik predsednika
Magda Kreft — tajnik
Janez Rupnik — blagajnik
člani: Alenka Barborič, Ivan Brajak, Ante Burič, Tone Frman, Marjeta Jančič, Alojz Jekovec, Stefan Jurak, Vinko Klemenčič, Ivan Križman, Rudi Perušek, Viktor Pogačnik, Marjan Prosen, Karel Saje, Janez inž. Stražišar, Janez Tomšič.

ČLANI NADZORNEGA ODBORA:

Alojz Berginc, Franc Kovač, Mihael Žilavec.

KOMISIJE PRI IO SINDIKATA:

Organizacijsko kadrovska komisija — predsednik Marjan Prosen
Komisija za gospodarska vprašanja in delavsko upravljanje — predsednik Janez inž. Stražišar
Komisija za socialna vprašanja in družbeni standard — predsednik Ante Burič
Komisija za rekreacijo — predsednik Tone Erman
Komisija za kulturo in prosveto — predsednik Stefan Jurak

Predlog nagrajevanja po kvaliteti dela

K organizacijskim premikom v službi kvalitete

Ko izvajamo organizacijske premike in na novo razvrščamo v našem podjetju kader v Službi kvalitete (nadalje SK), bi bilo smotrno pogledati tudi določena načela, ki so v veljavi za delovanje Službe kvalitete. Znano je, da je stopnja dosežene ali zahtevane kvalitete enostavno strošek proizvodnje in cena izdelka. Drugače rečeno, zahtevana potrebna stopnja kvalitete je lahko naš dobiček, naše tveganje (riziko) in naša sposobnost na tržišču.

Po pravkar omenjenem je delovanje SK delovanje na strokovnem in poslovnem torišču in ko gledamo izdelek, element ali sklop, moramo gledati dovoljeno ali pa mogočo stopnjo kvalitete. V našem izvajanju posegamo v materialni odnos zahtevane in dosežene kvalitete med izvajalcem kvalitete in med zahtevajočim naslovom za kvaliteto (SK in načrt). Skratka obravnavamo varianta nagrajevanja na osnovi dosepele kvalitete in prehajamo k predmetu.

Pri naši obravnavi vzamemo, da je zaslužek sestavljen najmanj iz dveh delov:

$Z = \text{zaslužek}$, $s = \text{zaradi količine izdelkov}$, $q = \text{zaradi kvalitete izdelkov}$, torej $Z = s + q = 100\%$ (finančni prejemek).

Dosedanji sistem sloni predvsem na količini, ki jo klasiramo na izmet in popravilo ter s tem razmeščamo izdelke med dobre in slabe, kot da v resnici ni vmes še drugih nians kot določene predpisane tolerance. Osnova zahtevane kvalitete pa je zajeta pri nagrajevanju dela po stopnjah.

Stopnje so razdeljene od (III. do IX. skupine).

Za gornji obrazec zadostimo oceniti le vrednost »s«, vrednost kvalitete »q« pa ocenjujemo po prej omenjenih načelih brez praktičnega vmesnega spektra kvaliteten dosežkov.

Trenutno se bomo ustavili ob vzrokih in posledicah našega sedanjega načela ocenjevanja kvalitete.

Problemi obstoječih načel v SK

— Ne obstaja racionalna medsebojna materialna obveznost in zadevno nagrajevanje.

— Prenizka strokovnost in pavšalni kontrolni sistem risba — izdelek glede na individualno proizvodnjo.

— Nesmiselna osnova, da lahko v določenih primerih postane SK direktin in edini krivec slabe kvalitete. Znano je: če je iz kakršnihkoli razlogov kontrolor žigosal plačilni listek, preide vsa odgovornost od tega trenutka dalje na SK. Prek naslova SK za kvaliteto in količino pa preidejo stroški na režijo podjetja.

— Nespodbuden je obračunski ključ nasproti povzročitelju po-

pravila ali izmeta. Obstaja pravilo z vso veljavnostjo, da proizvajalec — povzročitelj škode ne sodeluje pri kritju neuspešnega dela niti s simbolično vrednostjo. To velja predvsem za delavce, če niso prejšnji mesec presegli norme. Znano je, da tipični povzročitelji škode tudi ne presegajo norm, pa tako niti simbolično ne sodelujejo pri kritju povzročenih škod. Taka neuspešna dela izsejajo dobiček komisij, a medtem nismo napravili nobene racionalne selekcije.

— Na slabo kvaliteto vpliva tudi fazni premik zaključevanja »delovnih nalogov« na kraju meseca, kar sili kontrolorje na pavšalne ocene kvalitete in omogoča plasirati produkte, ki bi bili sicer pravilneje ocenjeni.

— Posledice se prepletajo med vzroki in ni čudno, da na montaži rabimo še mnogo »dodelave«, ki zavira finalizacijo in izzove nove stroške (mesečno okoli 2.000 delovnih ur) in tudi s tem prispevamo k zakasnitvi rokov.

Predlog dopolnil in sprememb v SK

— Dajemo predlog v nadaljnjem tekstu za nagrajevanje po kvaliteti.

— Kontrola je lahko le »sokrivec«, z enakimi posledicami kot »krivec«, ki je defektno ali slabo kvaliteto povzročil.

— Vse, kar ni izdelano »po načrtu«, se vrednoti kot manjvredno delo, a kolikor je izdelanec »sposoben« za prilagoditev, prevzame SK odgovornost, da se izvede vse potrebno, kako bi protikomad prilagodili in končne dimenzije registrirali v »komisijo«.

— Uvesti nagrajevanje po kvaliteti dela za vse ustvarjalce kvalitete, a sredstva v ta namen črpati iz fonda »rizika proizvodnje«. Na osnovi tega nagrajevanja nastopa stopnja odgovornosti za organizatorja proizvodnje na vseh organizacijskih stopnjah.

— Uvesti nagrajevanje po kvaliteti dela za vse ustvarjalce kvalitete, a sredstva v ta namen črpati iz fonda »rizika proizvodnje«.

— Na osnovi tega nagrajevanja nastopa stopnja odgovornosti za organizatorja proizvodnje na vseh organizacijskih stopnjah.

Problemi obstoječih načel v SK

— Dodatno plačujemo delo, ki je bilo že enkrat plačano 100% in zaradi popravila iščemo nova plačilna sredstva.

— Zaradi direktne in samostojne odgovornosti SK omogočamo skrivanje povzročitelja neuspešnega dela, kar ima razen materialnih tudi svojevrstne moralne posledice. Iz tega razloga prekomerno obremenjujemo kontrolorje, ki morajo zaradi odgovornostnega sistema in kopičenja izdelkov paziti, ker ob žigosanju plačilnega listka preide ves riziko na račun SK.

Predlog dopolnil in spremembe v SK

— Zaradi individualne proizvodnje je uvesti protokol o kvaliteti, ki bi bil priloga arhivu »komisije«. Dokumentacija o dospeli kvaliteti (spremembe mer, materiala, obdelave itd.) naj bi bila prirejena za uporabo kompjuter tehnike. To nam bi služilo za ure-

janje reklamacij, novih naročil in za statistično analizo.

Kaj napraviti, da se vsaj delno intenzivira odgovornost za kvaliteto direktnega proizvajalca?

PREDLOG ZA IZRAČUN PREMIJE IZ FONDA KOLEKTIVNEGA RIZIKA PROIZVODNJE

Povzročitelj škode in soodgovorna oseba v horizontalni smeri, vertikalni odgovornostni lestvici sodelujeta finančno pri kritju nastale škode, zato sta mesečno premirana.

Ta osnova ima svoje opravičilo v družbeno samoupravnem sistemu s tem, ker odpade najemniški odnos in nastopa načelo dohodka iz dela in poslovnega uspeha.

To poslednje razčlenjujemo dalje in dajemo predlog, da se precejšen del sredstev za izmet in popravilo prenese v plačilni sklad ter ga deli na vsa upravičena delovna mesta.

Sedaj uvajamo predvsem naslednji obrazec in izračunamo mesečni zaslužek na naslednji način:

$$z = s + q + \Delta \quad (1)$$

$z = \text{zaslužek}$, $s = \text{zaradi količine izdelkov}$, $q = \text{zaradi kvalitete izdelkov}$, $\Delta = \text{zaradi rizika (dodajamo iz fonda rizika) in zaslužek}$.

Ko gledamo obrazec v začetku tega teksta in ga primerjamo z obrazcem (1) vidimo, da se je zaslužek povečal za Δ iz naslova »sredstev rizika«. Zaradi delitve večine sredstev rizika v plačilni fond in ker je s tem riziko individualno razdeljen, je razumljivo, da je tudi odgovornost zanj prešla na posameznika. Povsem razumljivo je, da se noben »poselek« ne more razvijati brez rizika. Tako ima tudi proizvodnja svoj riziko, ki naj se, kadar nastopa in je odvisen od individualnega faznega dela, tudi obravnava na tem faznem mestu s pozitivnimi, negativnimi in individualnimi odgovornostmi glede posledic.

Omenjamo, da je vrednost individualnega povečanja dohodka s prevzemanjem rizika proizvodnje na osebo letno v povprečju večji kot poldrugi mesečni zaslužek za posameznika.

SEDAJ OBRAVNAVAMO OSNOVNI OBRAZEC ZASLUŽKA:

- Za direktnega povzročitelja (rizika) škode (horizontalna odgovornostna zveza) proizvajalec in kontrola.
- Za indirektnega povzročitelja (rizika) škode (vertikalna odgovornostna zveza) organizatorji proizvodnje.

Ad a):

Predlagamo: kadar povzročimo direktno škodo (izmet, popravilo ali manjvrednoteno delo), ne moremo pričakovati deleža Δ , ki nam bi pripadal iz fonda rizika. Pričakovati je, da nastalo škodo zaradi lastne krivde (kadar je lastna krivda tehnično dokazljiva, poravnava njen povzročitelj, in to do limitirane skupne vrednosti 12 Δ v enem letu. Kadar presega vrednost škode 12 Δ pa jo krijejo iz sredstev, ki jih dobimo od posameznikov v vertikalni odgovornostni lestvici in določenega varnostnega sklada, ki ostaja iz fonda rizika proizvodnje.

Za primer direktnega povzročitelja škod bi izračunali zaslužek »Z«; $d = \text{škoda}$, ki je manjša od mesečne Δ

$$Z = s + q - d \Delta \quad (2)$$

$$Z = s + q - \Delta \quad (3)$$

Mesečna Δ se izračunava za vsak mesec posebej in je odvisna od količine zaslužka na osnovi povprečne kategorije dela. Za izračun deleža pri vračanju nastale škode, se vzame Δ , ki je bila odrejena za prejšnji mesec.

Če želimo še, da je vračanje škode intenzivnejše, dobi obrazec Z naslednjo obliko:

$$Z = s + q - n \Delta; n = 1,2, \dots (4)$$

Ad b):

Kadar nastopi odgovornost za nastalo škodo v vertikalni smeri, dobi obrazec zaslužka za organizatorja proizvodnje naslednjo obliko:

$$Z = (s + q + \Delta) k \quad (5)$$

$k = \text{koeficient}$, ki nastopa med številom podrejenih organizatorjev in izvajalcem dela v odnosu na čestost škodnih primerov iz skupnega povprečja plačanih in neplačanih Δ za njegovo odgovornostno področje v tem mesecu.

$$k = \frac{\Sigma \Sigma C}{\Delta p i} \quad (6)$$

$$\Delta p = \frac{1 - n \Delta}{i} \quad (7)$$

$\Sigma \Sigma$ = skupna škoda v enem mesecu v odgovornostnem delokrogu

Δp = zbir plačanih in neplačanih Δ tega vodstvenega mesta

Δp = povprečje izplačanih in neizplačanih v odgovornostnem krogu

i = število podrejenih v odgovornostnem delokrogu

C = korekcijski koeficient glede na rizik delovišča in se vzame iz tabele ali krivulje rizika delovišča hierarhičnega mesta. (Podatek sestavljen na osnovi statističnih izsledkov).

Korekcijski koeficient C je določen na osnovi rizika, ki je odvisen od števila oseb, števila faz in dosežene škode, ki ni plačljiva od direktnega povzročitelja, ki ga obravnavamo pod Ad a).

ZAKLJUČEK

S tem načelno prikazanim načinom plačevanja dela z lastnim osebnim rizikom bi dosegli naslednje cilje:

- približali bi se nagrajevanju po uspešnosti dela (kolikor so norme in organizacija dela do neke mere že urejene).
- Zaradi principa upravljalca — proizvajalec prevzame lastni rizik dela v svoj lastni materialni odnos.

Inž. Franc Kralj

V Opatiji na vročem soncu

Mladina v Opatiji

Ena od dejavnosti mladinske organizacije v Litostroju je tudi počitniška družina, ki ima naloge skrbeti za prijeten oddih mladega proizvajalca na morju ali v planinah.

Odbor počitniške družine je za leto pripravil dokaj pester program, primeren tako za ljubitelje visokih gora kot za tiste, ki se radi kopajo in sončijo na peščenih plažah. Poudarjam, da se je kljub temu, da ni več regresov na prevoznih sredstvih, še vedno zelo koristno včlaniti v počitniško družino, saj tako lahko

— Izločili bi prekrivanje nekvalitete, če uvedemo permanentno odgovornost za lastno delo do montaže in bi na ta način zmanjšali »dodelavo« pri montaži.

— Pospešili bi izdelavo elementov in montažo ter pospešili finalizacijo naročil.

— Prenesli bi tudi skrb in realno odgovornost za kvaliteto na proizvajalca.

— Razbremenili bi napore in pehanje SK in bi s tem prispevali tudi za kvaliteto te službe, ki tudi na svojstven način dela nagrajuje po še predlaganem načelu.

Trenutno predlagamo ta način nagrajevanja za PE FI in SK. Te principe bi bilo preplesti z obstoječim nagrajevalnim sistemom AODM za vsa delovišča, od katerih je odvisen uspeh poslovanja podjetja.

S poglobljanjem v medsebojno odvisnost ekonomskih odnosov v celotnem podjetju bi z nekaj duha in smislom za sodobno poslovnost našli pri večini odgovornih mest načine za meritev uspešnosti po delu. Razumljivo pa je, da se uspeh določenih delovišč danes obravnava nekompleksno in nedosledno. Vprašamo se, ali lahko izvedemo uspešno svoje delo, če predvsem projektant ni nagrajen ali pa odgovoren za poslovnost uspeh svojega projekta, če ga je zasnoval s svojo sposobnostjo in z rizikom načina delovišč podjetja.

Na določenih deloviščih bi bilo za meritev uspešnosti pri delu jemati obračanje razpoložljivega kapitala, recimo v livarni razmerje porabljene energije in potrebne surovine ter živega dela glede na izplen odlitkov itd.

Brez urejanja materialnih odnosov na neki podobni osnovi ni pričakovati kvalitetnega premika. S pasivizacijo ali stagnacijo teh problemov naj nihče ne pričakuje »samorešitve«, niti ni za to stanje materialne odgovornosti pri samoupravljanju, temveč je to akcijska dolžnost proizvodnih in gospodarskih ter ostalih služb v našem podjetju.

Inž. Franc Kralj

PREVOZI, ZDRAVSTVENO VARSTVO, IZBOLJŠAVE

(Nadaljevanje s 3. strani)

ljajo dela, pri katerih je večja nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare.

UO potrdi predlog strokovne komisije za tehnične izboljšave, koristne predloge in patente, da se nagradi:

a) Jožeta Verbovska iz SK za koristen predlog, ki se nanaša na distančne pločevine pri žerjavskih nosilcih in prilagodne vijake, ki spajajo čelni in vzdolžni nosilec, v višini 165 Ndin.

b) Antona Arharja iz PE FI za izboljšavo pri povesu pokrova na paketirki tipa PA-80, v višini 490 Ndin.

c) Franca Narobeja in Vlada Krošlja iz PE MO za izboljšavo pri ulivanju lopat gonilnika Kaplanove turbine za HE Srednja Drava v znesku 2.520 Ndin, od katerega zneska prejme 10% izvajalec del, razliko pa si imenovana medsebojno razdelita.

d) Bojana Štineja iz PE MO za izboljšavo pri formiranju saržnih prob v znesku 665 Ndin.

e) Andreja Groma iz PE MO za izboljšavo pri formiranju saržnih in vodilnike črpalk v znesku 560 Ndin.

Kako so potekala dela na gradbišču v Rabaku

Marca 1963 so predstavniki Nile Cement Company, Khartoum, Sudan in Ingra iz Zagreba podpisali pogodbo za dobavo in montažo celotne strojne in elektro opreme za cementarno s kapaciteto 100.000 ton cementa letno, z dobavnim rokom 31. 12. 1964. Do navedenega roka je bilo potrebno dobaviti opremo, za montažo pa je bil predviden kasnejši sporazum. Zaradi kratkega roka dobave opreme so v Ingri, katere člani so med drugim tudi Litostroj, Djuro Djaković (Sl. Brod) in Rade Končar (Zagreb), takoj pričeli s pripravami za inženiring, dela pa so bila razdeljena po naslednjem redu in dogovoru: Konstrukcioni biro (KB), Zagreb, izdelal celoten projekt z delavniško dokumentacijo in načrti.

Djuro Djaković, Sl. Brod, dobavi opremo za laboratorij, dro-

ci. Največ jih je bilo pri gradbinih, v času konice njihovih del tudi 450 in to istočasno. Djuro Djaković je imel 50 domačinov, Rade Končar 40 in Litostroj 23, torej je skupno sodelovalo 563 domačih delavcev.

Gradbišče cementarne Rabak leži na desnem bregu Belega Nila in je oddaljeno iz Khartouma proti jugu približno 400 km. Teren sam je oddaljen 1500 m od Belega Nila, ob katerem je bila postavljena tudi naša črpalna postaja; celotna površina tovarniškega prostora je 105.000 m². Zemeljska in gradbena dela so pričeli v decembru 1964, jeklene konstrukcije pa so zaradi prekasno dobavljenega materiala začeli postavljati več kakor leto dni kasneje.

Prvi strokovnjaki našega podjetja so prispeli na gradbišče fe-

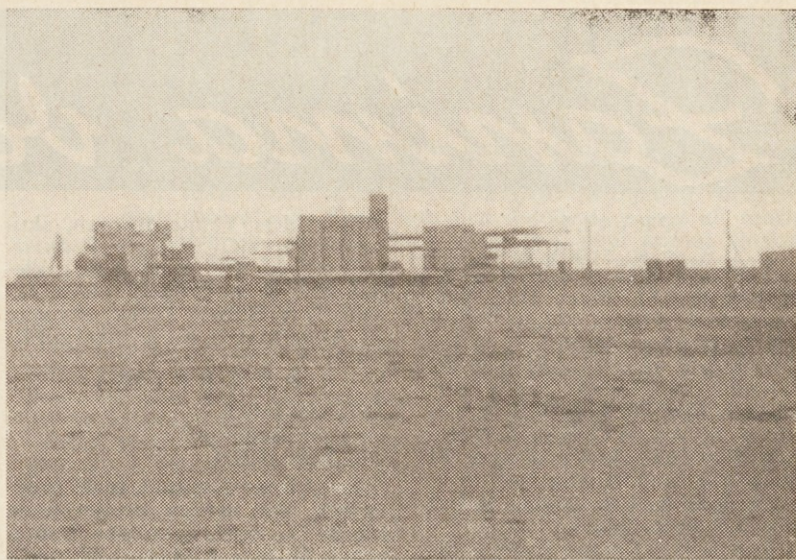
bilo mogoče montirati naše objekte brez večjih zastojev ali prekinitev. Prvi objekt, ki je bil popolnoma gotov, sta bila žerjava z grabilcem v depozitni hali. Prvi je bil gotov 11. 9. 1966, drugi pa 29. 11. 1966. Priključena sta bila na provizoričen električni vod in tako je bilo mogoče voziti samo z enim žerjavom istočasno, vendar je bilo to dovolj za interne preizkuse in eventualne dodelave ali izpopolnitve. Žerjavov ni bilo mogoče predati takoj po izgotovitvi, ker ni bilo še pravega električnega priključka na drsni vod; ta je bil gotov šele februarja 1967. V tem času so bili gotovi tudi ostali objekti, ki so bili potem samo še v preizkusnem pogonu in utekavanju ter dodatnem izpopolnjevanju. Tako je bila vsa naša oprema popolnoma gotova do 9. marca 1967, s primopredajo objektov pa smo pričeli 12. marca 1967.

Hladna primopredaja objektov je neobremenjeno obratovanje posameznih strojnih skupin istočasno, ki v celoti tvorijo samostojen pogon. Stroji morajo biti po pogodbi določen čas v obratovanju pod določenimi pogoji in če ni nobene pripombe, se s tem potrdi izvajalcu montaže gotovost in plačilo celotne vrednosti montažnih del za posamezen objekt. Ob prisotnosti predstavnikov investitorja NCC, nadzornih inženirjev družbe »Henry Pool« iz Anglije in predstavnika Ingre se je pričelo s predajanjem naših objektov 12. 3. 1967. Ta dan so prevzeli pogon priprave glin, in to brez pripomb. 28. marca so prevzeli mostna žerjava v depozitni hali in celotno mehanično delavnico, 2. aprila mlinico surovine, 6. aprila mlinico cementa, 12. aprila silose homogenizacije in 16. aprila še silose cementa in celotno vodovodno mrežo in instalacijo.

Tako je bila s tem dnem predana celotna oprema, ki jo je bil Litostroj dolžan po pogodbi dobaviti in montirati. S tem pa tovarna še ni popolnoma gotova, ker je še nekaj manjših del, ki jih morajo opraviti koliferanti; glavni delež je seve na investitorju, ki mora pripraviti odgovarjajoče količine surovin, tako da bo mogoče pričeti s preizkusnim pogonom in dokončno predati tovarno investitorju v uporabo.

S to montažo so strokovnjaki Litostroja ponovno dokazali visoko strokovno sposobnost, saj so v razmeroma kratkem času vgradili 1.200 ton cementarske opreme in strojev ter vse usposobili za pogon. Delali so v zelo težkih klimatskih pogojih, saj se je temperatura na soncu v letnem času dvignila tudi nad 70 stopinj Celzija, vendar so delali z zavestjo, da doprinašajo svojemu kolektivu novo delovno zmagovito, naročniku pa predajo kvaliteto opremo in tako še bolj dvignejo ugled Litostroja v svetu.

Milan Čenčur

Pogled na cementarno v Rabaku

Naši monterji z domačini

PISALI SO...

Financiranje izvoza opreme

Zvezni izvršni svet je na svoji seji 28. junija t. l. pretehtal predlagane ukrepe za financiranje izvoza kapitalnih dobrin in za izvajanje del v tujini na kredit. Sredstva federacije bodo realizirana v okviru posebnega sklada za financiranje izvoza opreme. Ta naj bi prizadetim proizvajalcem, izvoznikom, zainteresiranim bankam kot nosilec razvoja na tem področju omogočila sklepanje novih izvoznih poslov.

Gradnja HE Reka napreduje

Pri HE »Rijeki« so dogradili in preskusili 753 metrov dolg posevni vlečni rov, vtem ko na drugih objektih opravljajo sklepna dela (dovodni predor, jez »Valiči« in podzemeljski strojnici). Na teh objektih se gradbena dela bližajo koncu, vzporedno pa montirajo tudi že opremo. Centrala naj bi začela obratovati v začetku prihodnjega leta. Letno bo dajala 142 milijonov kWh električne energije.

Naša industrijska razstava v Moskvi

4. julija so v Moskvi odprli doslej največjo jugoslovansko industrijsko razstavo v tujini, na ka-

teri razstavlja 500 jugoslovanskih podjetij iz skoraj vseh gospodarskih panog. Tudi Litostroj je zastopan s panoji in izdelki.

Kongres za preprečevanje nesreč pri delu

V prostorih Zagrebškega velesejma je bil od 2. do 9. julija t. l. peti svetovni kongres za preprečevanje nesreč pri delu in poklicnih obolenj. Na kongresu je sodelovalo nad 1000 strokovnjakov iz več kot 50 dežel, iz naše države pa 250.

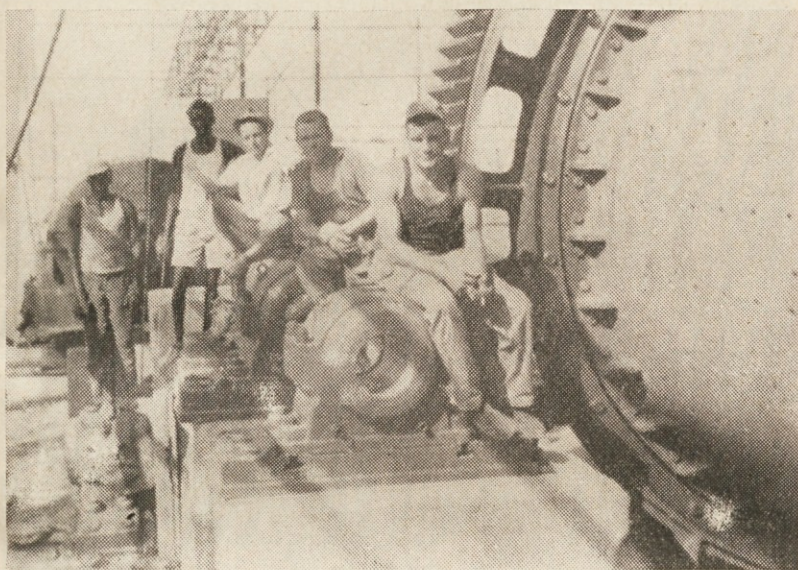
Znanstveni napredek in človek

Jugoslovansko društvo za širjenje znanstvenih spoznanj »Nikola Tesla« je konec junija pripravilo posvet o temi »Znanstveni in tehnološki napredek ter človek kot neposredni proizvajalec«. O tem so poslali 15 referatov.

V maju je bilo v Ljubljani pod pokroviteljstvom predsednika Izvršnega sveta in Zavoda SRS za produktivnost dela drugo zvezno posvetovanje o kvaliteti in tehnični kontroli kvalitete v naši industriji. Na posvetovanju, ki ga je organiziral jugoslovanski komite za kvaliteto in tehnično kontrolo v industriji, je sodelovalo približno 200 strokovnjakov iz vseh večjih jugoslovanskih industrijskih podjetij. Med predavatelji so bili tudi člani kolektiva Litostroj.

Na Beograjskem sejmu tehnike, ki je bil v mesecu maju, je med drugimi razstavljalo tudi podjetje Prvi Partizan iz Titovega Užica. Razstavljalo je razne vrste kovinskega prahu, v kooperaciji z Litostrojem pa so pripravili vsakodnevne demonstracije uporabljanja tega prahu. (Privredni pregled)

Konec maja so bili v Beogradu razgovori med predstavniki Mehike ter predstavniki jugoslovanske banke za izvoz. V razgovorih so sodelovali tudi predstavniki »Ingre«, »Rade Končarja«, »Energoinvesta« in »Litostroja«. Pogovarjali so se o možnih sodelovanjih jugoslovanskih podjetij pri elektrifikaciji Mehike.

Mlinica surovin v Rabaku

bilarno apnenca, drobilarno gipsa, rotirno peč z elektrofiltrom, cisterne za mazut s celotno opremo za kurjenje, parni kotel za predogrevanje, peč za predogrevanje zraka v mlinici surovine, opremo za hlajenje in transport klinkerja, pakirnico cementa in nakladalno postajo.

Litostroj dobavi opremo za drobljenje glin, dva žerjava z grabilcem v depozitni hali, celotno opremo v mlinici surovine z elektrofiltrom, opremo v silosih homogenizacije in silosih gotove moke, opremo za mlinice cementa, silose cementa, celotno opremo za preskrbo vode v tovarniškem območju in vse stroje za remontno delavnico.

Rade Končar, Zagreb, dobavi dve transformatorski postaji, vse pogonske elektromotorje, celotno razsvetljavo, telefonsko omrežje in protipožarne zaščite in celotno dizel centralo.

Nekako leto dni kasneje je Ingra podpisala naknadno pogodbo z omenjenim investitorjem, in to za celotna gradbena dela ter dobavo in montažo jeklenih konstrukcij. Naročilo je bilo predano gradbenemu podjetju Tehnika v Zagrebu in Industromontaži iz Zagreba. S to pogodbo se je Ingra s svojimi člani obvezala dobaviti celotno cementarno s tehnološkim postopkom, to je cementarno pod ključ.

Po podpisu omenjenih pogodb so izvajalci pričeli z izdelavo opreme, hkrati pa se je pričelo pripravljati gradbišče cementarne Rabak, ki je bilo dotlej največje tovrstno gradbišče v tako oddaljenem kraju. Na njem so sodelovala štiri jugoslovanska podjetja, skupno pa sta bila zaposlena 102 jugoslovanska monterja in strokovnjaka. Djuro Djaković je imel 33 zaposlenih, Rade Končar 25, Tehnika 28 in Litostroj 16 strokovnjakov. Poleg jugoslovanskih strokovnjakov je bilo na gradbišču še mnogo domačinov kot pomožna delovna sila ali kot polkvalificirani delav-

bruarja 1966 z nalogo, da prično z montažo in izdelavo program montaže na gradbišču samem, ker so bili podatki o stanju in napredovanju gradbenih del, kakor tudi o montaži jeklenih konstrukcij zelo skopi in delno tudi nepravilni. Tako so npr. zahtevali iz gradbišča že novembra 1965 takojšen prihod našega strokovnjaka za postavitev obdelovalnih strojev z utemeljitvijo, da je remonta delavnica že gotova, dejansko pa je v mesecu februarju 1966 bila gotova samo betonska ploščad s temelji posameznih strojev in nekaj glavnimi nosilci jeklene konstrukcije. Poslopje za remontno delavnico pa je bilo gotovo in pripravljeno za montažo obdelovalnih strojev šele 26. maja 1966. Edini pripravljeni objekt za takojšen začetek montaže je bila zgradba za čiščenje vode; ker je bil v glavnem že ves material na terenu, so takoj pričeli z montažo. Prav tako so bili pripravljeni za montažo silosi homogenizacije in silosi surove moke. Medtem ko so bila dela na montaži vodne postaje že v teku, so pričeli urejati in pripravljati zaboje z materialom in opremo, ki jih je bilo treba vlačiti z buldožerjem k posameznim objektom, da bi bil material čim bližje stavbam in da se monterjem, ki bi prišli v naslednjih skupinah, ne bi bilo treba preveč ubijati s transportom po gradbišču in izgubljeni dragocen čas. Žal ni bilo mogoče razvoziti vsega materiala, ker je tudi naša oprema delno kasnila, delno pa tudi zato, ker je bil na razpolago samo en buldožer, ki so ga potrebovali tudi pri ekipi Djuro Djaković za transport jeklenih konstrukcij, a te so prispele prav tako z večjo zamudo.

Glavnina naše opreme je pričela prihajati na gradbišče marca 1966; do oktobra 1966 je bilo na gradbišču vse razen nekaj delov, ki so bili naročeni kasneje, ker so izpadli iz projekta. Tako je

Kovačnica v cementarni

Zanima vas...

PRISLI:

Iz JLA so se vrnili: Ivan Švara, varilec MOJ, Franc Kovačič, zarisovalec FI, Peter Huč, ključav. PK-T, Viljem Meglič, ključ. PK-T, Florjan Štrumbelj, ključ. PK, Danilo Šircelj, električar VO. Potreba po K in VK: Andrej Hribar, strugar FI, Josip Kovač, rev. strug. FI, Anton Glavan, str. ključav. FI, Vilko Jerič, strugar FI, Ivan Plantan, ključav. FI. Za določen čas: Majda Robežnik, KS kuh. delavka. Stipendist: Kostas Kalagasidis, KS stažist.

ODŠLI:

Matija Poličnik, rezkalec FI, Branko Brcko, sladiščnik MB, Jernej Kališnik, mizar OO, Alojz Plavec, skupinovodja MOs, Janez Nežič, prip. peska MOJ, Anton Sladič, vrtalec FI, Alojz Bende, livar MOJ, Ivan Starčnik, ključavničar OO, Marjan Aš, revol. strugar FI, Marjan Stimec, delovodja MOs, Jože Koncej, vrtalec FI, Avgustin Bach, kontrolor SK, Ernest Blatnik, strugar FI, Andrej Martinčič, pom. kurjač OO, Slavko Urbančič, ključavničar FI, Ivanka Žagar, obr. knjigovodja PK, Metka Podobnik, administrator TKB, Leopoldina Brumec, kuh. del. DR, Zlatko Jelkič, strugar OO, Feliks Pograjc, čistilec MOs, Franc Jurjavec, tr. delav. FI, Alojz Baloh, obrat. tehn. MOs, Andrej Bricelj, strugar MOJ, Todor Stoimenov, livar MOs, Vojislav Marković, delavec FI, Stefan Teskač, obl. varilec PK, Ivan Ramšak, sam. kalkulant MOs, Peter Erman, konstruktor FI, Jože Zupančič, roč. brusilec FI, Andrej Tavčar, kont. tehnolog TKB, Nedeljko inž. Perič, projektant PPB, Ivan Trbovšek, strugar FI, Stane Drolc, lanser FI, Jože Struna, tr. delavec MB, Anton inž. Znidaršič, projektant PPB, Atifa Karović, snalžilka FI, Janez Mrzlikar, tr. delavec PK, Savo Cankič, pom. del. OO, Leon Zaletelj, tr. delavec MOJ, Ivan Purnat, tr. delavec OO, Martin Zajc, strugar FI, Jordan Josifov, livar MOs, Anton Meglen, obl. varilec PK, Stefan Mestnik, prip. peska MOJ, Jože Zakrajšek, prip. peska MOJ, Filip Jurkovič, ključav. PK, Vlado inž. Jordan, šef projektant PPB, Vera Čamernik, čistilka FI, Jože Škufca, čistilec MOs, Milan inž. Suštarič, sam. konstruktor FI, Stanislav Pirnat, roč. brusilec FI, Ivan Svaga, varilec MOJ, Marjan Tepina, instalater OO, Breda Pleško, tajnica PPB, Jože Šimenc, obl. varilec, Jože Pugelj, pr. peska MOJ, Alojz Cerar, strugar FI, Franc Pucelj, tr. delavec PTO, Alojz Hlebec, čistilec MOJ, Magda Šarvari, manipulant PTO, Nedeljko Palačkovič, ponvičar MOJ, Josip Sabolek, žerjavovodja FI, Vekoslav Domjanič, transp. delav. FI, Janez Grum, gl. konstruktor SK, Anton Muster, čistilec MOJ, Franc Turk, čistilec MOJ, Ivan Pečjak, čistilec MOJ, Alojz Pajk, žerjavovodja MOJ, Jože Kastelic, prip. peska MOs, Branko Mitev,

talilec MOs, Franc Jerman, skupinovodja MOJ, Ludvik Podkrižnik, strugar FI, Milan Kralj, klepar PK, Stane Pugelj, plam. rezalec PK, Janez Žužek, strugar FI, Alojz Makše, žerjavovodja PK.

ČESTITKA

Inž. NOLIMAL
član predsedstva
rep. konf. SZDL

Inž. Viktor Nolimal, bivši predsednik UO našega podjetja, je bil na 1. seji republiške konference SZDL v Ljubljani 30. maja 1967 izvoljen za člana predsedstva republiške konference SZDL. Čestitamo!

SMRT SODELAVCA

Jože Suštarič, ki je bil zaposlen kot zarisovalec v bivši PE DT, je po sporočilu, ki smo ga sprejeli te dni, preminil v JNA in je bil pokopan 24. junija t. l. v domačem kraju Prilozje v bližini Gradca v Beli krajini. Svojem pokojniku izrekamo naše sožalje.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi ljubeega očeta in moža Alojzija Baloha se vam najiskrenejše zahvaljujemo za vso pomoč in izkazano pozornost ob teh težkih trenutkih. Hvala vsem za sočustvovanje in izrečeno sožalje, darovane vence ter za spremstvo do njegovega preranega groba. Iskrena hvala godbi tovarne Litostroj ob slovesu od pokojnega očeta in moža.

Balohovi

ZAHVALA

Zahvaljujem se za izkazano pozornost in denarno pomoč, ki mi jo je izkazala sindikalna orga-

PETDESETLETNICA PAVLA PERKA

Direktor Izobraževalnega centra Litostroj Pavel Perko je dne 26. junija t. l. praznoval svojo petdesetletnico. Hkrati je tudi eden izmed prvih litostrojčanov in spada med naše dvajsetletnike. Pri vsem naporu delu, v katerem mu je bila skrb za naš naraščaj in nove strokovne kadre v našem podjetju zmeraj prva, ni nikdar izgubil svoje pristne škofje-loške šegavosti. Našemu časopisu, ki ima v njem vnetega sodelavca, je odgovorni urednik.

Ob lepem življenjskem jubileju mu želimo še mnogo zdravih let in obilo delovnih uspehov!

Uredniški odbor časopisa z vsemi sodelavci, prijatelji in znanci.

Iz nahrbtnika naših planincev

Letošnje še kar ugodne vremenske razmere so omogočile litostrojskim planincem, da so se z novim zagonom lotili izvajanja postavljenega programa. Tako so doslej organizirali že več izletov, od katerih velja omeniti zlasti izlet na Golico, dalje na Stol in po daljšem času ponovno na našo

Soriško planino. Zanimivo je, da se teh dobro pripravljenih izletov udeležujejo planinci občutnih starostnih razponov, kar pa ni ovira za pravo planinsko »štimumgo«, ki napravi vsak izlet še posebno privlačen.

V juliju je na vrsti izlet »v neznanu«, o katerem je znan le datum odhoda in prispevek za kritje stroškov.

Planinci-smučarji so spravili svoje »plohe« v kraj šele v začetku junija, ko so na tekmovanju VTK pod Jalovcem v močni konkurenci dosegli četrto mesto.

Markacisti so v svojem odredenem področju porabili že precej rdeče in bele barve ter tako olajšali orientacijo številnim turistom. Alpinisti so »plezali« kot vsako leto, tako da so jim potrebne nove vrvi, ker stare zaradi stalne rabe ne ustrezajo več predpisom HTV.

Propaganda pripravlja razglednice in propagandne zastavice, razpečava planinske karte in navdušuje nove člane za vpis v društvo — vse pod geslom:

Lep je naš planinski svet — želimo, da ga obiščeš tudi ti, prijatelj. Poverjeniki društva — v planinski oglasni omari pri glavnem vhodu je njihov seznam — ti bodo radi dali vsa potrebna navodila.

Ivan Dolinar

ZAHVALA

Podpisani Marjan Tepina se prisočno zahvaljujem vodstvu OO, vodstvu energetskega obrata ter sodelavcem, ki so se me spomnili z lepimi darili ob odhodu v pokoj po 18 letih skupnega dela. Vsem skupaj želim na njihovih delovnih mestih obilo uspehov in zadovoljstva.

Še enkrat — prisočna hvala! Marjan Tepina

NOVE VILHARJEVE RAZSTAVE V TUJINI

Naš sodelavec Mario L. Vilhar se vse bolj uveljavlja v svetu kot likovni umetnik. S svojimi slikarskimi in kiparskimi deli je samostojno razstavljal v umetniški galeriji »Tiver« v Padovi, kjer je doživel zelo lep moralni uspeh pri številnih obiskovalcih njegove razstave in pri kritikih v tamkajšnjih časopisih. Njegovo XXIV. samostojno razstavo pa je priredil v tem mesecu mestni kulturni referat v Beljaku. Pokrovitelj njegove razstave je tamkajšnji župan in vladni svetnik Gottfried Timmerer. Vilhar razstavlja 48 slikarskih in kiparskih del, med katerimi je tudi njegov znani slikarski motiv LITOSTROJSKE BREZE.

Ker bo Vilhar še letos razstavljal tudi v južni Italiji in Švici, mu je pred kratkim komisija za kulturne stike s tujino pri Zveznem izvršnem svetu odobrila izjemno pomoč. Vsekakor je ta pomoč Vilharju veliko priznanje prizadevanjem našega umetnika.

OBVESTILO UREDNISTVA

Ta številka je zaradi počitnic dvojna (za junij in julij), naslednja pa bo zaradi dvajsetletnice podjetja tudi dvojna (za avgust in september), a bo izšla v povečanem obsegu najmanj 16 strani. V njej bomo tudi nadaljevali članek Stimulacija in vzgoja odgovornosti, ki smo ga začeli v majski številki. Vse člane kolektiva, še posebej pa »dvajsetletnike« vabimo, da nam za jubilejno številko pošljejo svoje gradivo najkasneje do 30. julija t. l.

Uredništvo

POŠKODBE V MESECU MAJU:

V našem podjetju smo imeli v mesecu maju 42 poškodb:

15 v MO, 3 v PK, 16 v FI, 1 v VO, sektorji 7.

Največ je bilo poškodovanih kvalificiranih delavcev — 18. Slede nekvalificirani — 10, polkvalificirani — 7 in visokokvalificirani — 6 delavcev.

Največ smo imeli poškodb na rokah — 23, slede poškodbe na nogah — 11, na očeh — 5 na glavi — 2 in na telesu — 1 poškodba. Zaradi poškodb smo izgubili 444 delovnih dni: 173 v MO, 26 v PK, 142 v FI, 6 v VO, in 97 v sektorjih.

V mesecu maju smo imeli 11 poškodb več kot v mesecu aprilu.

Služba varstva pri delu

Mario L. Vilhar: Litostrojske breze, olje

USPEH ZROP NAŠEGA TERENA

Od vseh družbeno političnih organizacij na našem terenu se ponovno vse bolj uveljavlja osnovna organizacija Združenja rezervnih oficirjev in podoficirjev Jugoslavije (ZROP) Ljubljana-Litostroj, ki ji predseduje že vrsto let Mario L. Vilhar. Pred kratkim je bil Mario L. Vilhar odlikovan z redom za vojne zasluge s srebrnimi meči. To je že njegovo drugo vojaško odlikovanje. Zdaj pa so še nekateri najboljši rezervni oficirji in podoficirji našega terena prejeli odlikovanja. V dvorani sindikalne podružnice naše tovarne je predsednik Vilhar v navzočnosti predstavnikov družbeno-političnih organizacij Litostroja in članov upravnega odbora ZROP po krajšem nagovoru izročil kolajne za vojne zasluge Matu Lemiču, Nestorju inž. Marnu, Albinu Forteju in Francetu Vrenku.

Junija je občinski odbor ZROP Ljubljana-Siška priredil orienta-

cijski pohod, združen s streljanjem iz malokalibrske puške za vse osnovne organizacije ZROP, na katerem je zmagala osnovna organizacija Ljubljana-Litostroj. S tem je naša ekipa prejela za prvo nagrado praktična darila. Pri spomeniku padlega kurirka Milana Mravljeta v Podutiku je bilo ob tej priložnosti družabno srečanje vseh udeležencev tega pohoda.

TOVARNIŠKA GLASILO

»Politika« je objavila vest, da že skoraj vsak večji delovni kolektiv v Srbiji izdaja svoje glasilo, in to tedensko ali štirinajstdnevno. Na posvetu novinarjev tovarniških glasil, ki je bilo v Niški tobačni tovarni marca t. l., so poudarili, da so tovarniška glasila najboljša sredstva za informiranje samoupravljalcev.

OBVESTILO

Vse člane delovne skupnosti obveščamo, da bo Občinska skupščina Ljubljana-Siška v najkrajšem času izdala po predlogu Železniškega transportnega podjetja Ljubljana in po dogovoru z vsemi prizadetimi strankami odločbo, po kateri se bo ukinil zavarovan železniški prehod v podaljšku Kebe-tove ulice in bo namesto dosedanjih zapornic urejen nezavarovan prehod po vsej širini dosedanjega prehoda z železnimi stebrički po predpisih, ki jih ima železnica v take namene, tako da bo možen prehod le za pešce, medtem ko bo za ostali promet ostal na razpolago še zavarovan prehod v Aleševčevi ulici.

To obvestilo naj velja za vse člane kot opozorilo, da bodo pravilno upoštevali vse znake na tem prehodu, da ne bi prišlo do nesreč.

Na Golici

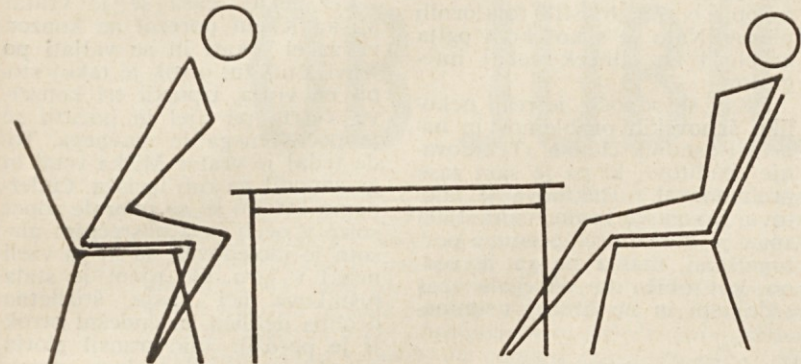

ČLOVEK IN DELO

Telo - ogledalo duševnosti

Eno je gotovo: človeka ne moremo spoznavati direktno, ampak le preko njegovih reakcij, to je govora, obnašanja, mimike, hoje, pisave itd. Pri tem velja verjeti tudi psihologu Rohrerju, da ni metode, s katero bi lahko človeka in njegov značaj hitro in zanesljivo ugotavljali.

Ena izmed poti je na primer mimika, to je spreminjanje potez na obrazu. Danes si bomo ob tem ogledali ustni kot in skušali dognati, ali ima kakšno zvezo s temperamentom in značajem človeka. V ZR Nemčiji so to izvedli na 1869 osebah. Pri tem so dobili naslednjo sliko:

po mnenju opazovalcev imajo obrnjen ustni kot	vsi	16-29 let	30-44 let	45-59 let	od 60 let naprej
navzgor	21 %	25 %	24 %	17 %	15 %
naravnost	50 %	55 %	51 %	50 %	45 %
navzdol	29 %	20 %	25 %	33 %	40 %

Na splošno torej ima komaj petina ljudi ustnice obrnjene navzgor, slaba tretjina pa jih ima navzdol in odstotek le-teh se z leti še večja, kar bi se dalo razlagati, da v življenju doživljamo vedno nova razočaranja in udarce in da se nam zato začenjajo ustnice postopno rovesčati, ustni koti se nam obračajo navzdol. Opazovalci so prav tako lahko potrdili domnevo, da je med ljudmi, ki imajo ustni kot obrnjen navzgor, znatno več vedrih, veselih, živahnih, dobrohotnih ljudi kot pri drugih. Prav tako je med njimi več takih, ki se počutijo srečni, se ne boje prihodnosti in pravijo, da je vsako svoje sreče kovač.

Tudi drža telesa ali posameznega dela telesa utegne pomagati pri poskusu, da ugotovimo duševni profil človeka. Noelle-Neumann je po več sto opazovanjih prišel do zaključka, da je večina ljudi, ki zavzema pri mizi držo naprej, po značaju angažirana, odprta, skromna, aktivna, temperamentna, medtem ko bi bili ljudje, ki se drže pri mizi nazaj, bolj ohlapni, nestanovitni, vztrajni, nagnjeni k uživanju in poudarjenemu spoštovanju samih sebe. Ko so potem primerjali lastne in tuje sodbe o posameznih vrsti drže, so lahko samo še potrdili znano dejstvo, da je vsaka skupina sebi pripisovala pretežno pozitivne lastnosti, na-

IZBRANE MISLI

Miru ne najdemo ne v delu, ne v zabavi, ne v ljudeh, ne v samostanu, pač pa samo v svoji duši. (Somerset Maugham)

Ljudi združuje razpoloženje, a ločuje jih mišljenje. (Goethe)

Nasmeh je poezija človeškega obraza. (Ivanjin)

Cilj književnosti je v tem, da pomaga človeku, da razume samega sebe, da okrepi njegovo vero vase in da ga vodi po poti k resnici. Književnost išče dobro v ljudeh, trudi se, da bi postali ljudje plemeniti, nežni in dobri, ter omogoča ljudem, da napolnijo življenje s svetlim ognjem lepote. (Gorki)

Resnica je groba, preprosta in draga, hinavščina pa je baržunasta, vedno moderna in ne samo poceni, ampak tudi dobičkanosna. (Silone)

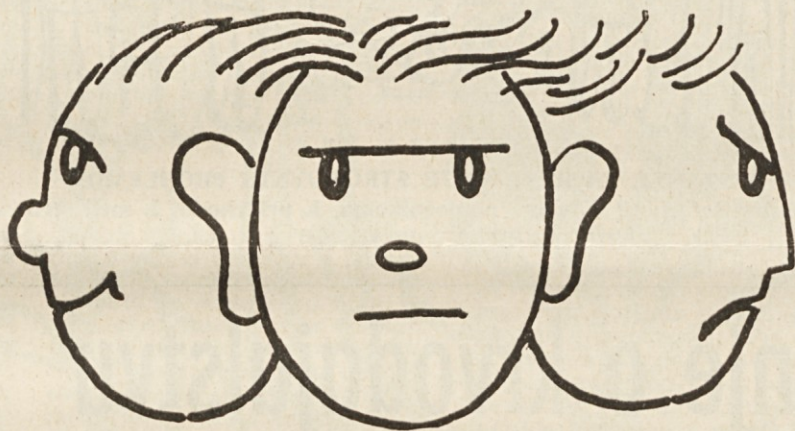
sprotni skupini pa močno negativne.

Glasnost govora utegne tudi biti razpoznavni znak za opazovanje temperamenta. Po mnenju opazovalcev je približno 28 % ljudi, za katere bi lahko rekli, da govore glasno, 41 % srednje glasno in 31 % tiho. Pri tem se še opaža, da glasnost naglo narašča do kakšnega 30. leta, do 45. leta počasneje, potem pa začne glasnost polagoma upadati. Glasnost govora je po Rudertovem mnenju izraz ekstravertiranosti. Dalje so našli pri glasnih moških več kadilcev kot pri tihih.

Znano je prizadevanje fiziognomike, da bi iz obraza razbrali posamezne noteze temperamenta ali celo sposobnosti. Zanimiv je recimo nemški pregovor, da »rdeči las in ostra brada skrivata hudiča rada«. Posebno zakoreninjeno je mnenje, da bi visoko čelo moralo pomeniti inteligentnega človeka. Skoro vsi psihologi zavračajo to tezo kot popolnoma neutemeljeno. Trdijo, da ima v povprečju 53 % žensk in 58 % moških visoko čelo. Po zaključkih nekaterih nemških opazovalcev je med ljudmi z visokim čelom več tistih, ki sodijo v višje socialne razrede, imajo več izobrazbe, kar naj bi potrdil tudi test znanja, ki so ga ugodneje rešili ljudje z visokim čelom.

(Po članku E. Ringa v 1. št. revije Psychologie und Praxis, 1967)

M. H.

MORILCI SO MED NAMI

»Janez, spij še tale konjak!« — »Ne morem, mi je slabo.« — »Ne bodi taka reva! Saj je treba proslaviti tvojo vrnitev iz inozemstva, kjer si dokazal, da smo tudi mi sposobni nekaj doseči!« — »Janez, na še eno kavo! Boš lažje vzdržal, saj veš, da bodo prišli pomembni ljudje, ki imajo sedaj važno sejo.« — »Ne bom, ker mi pri srcu ni dobro.« — »Ne bodi no tak! Popij to kavico...!« Čez dva dni smo brali v časopisu, da je nenadoma preminil mlad, mnogo obetajoč znanstvenik, ki se je vrnil iz tujine, kjer je vse dni in velik del noči neutrudno nabiral znanje v svoji stroki in pokazal tujcem svojo visoko strokovnost.

»Tone, še enega eks! Zdaj si pomočnik! To moramo proslaviti!« — »Tone, midva pa morava piti bratovščino, ampak izprazni kozarec do dna!« — »Ne morem, mi je slabo.« — »Ne bodi šleval! Mlad fant ga mora prenesti!« — »No, pa naj bo. Eks!«

»Ti, ali nisi ti Kotarjev Tone? Se mi je zdelo. To bi te bil oče vesel, danes, ko si postal pomočnik. No, bo vsaj mati brez skrbi, ker ji boš lahko pomagal na staro lata. Veš, s tvojim očetom sva garala po rudnikih v Franciji, pa ga je žal pobralo, ko si bil ti še majhen. Veseli me, da si se izučil. Spijva ga en kozarec v spomin na tvojega očeta in na srečo v tvojem delu!«

In tako so se vrstili kozarci vso noč, vmes pa seveda še tudi močnejše pijače. Naslednji dan smo brali v časopisu, da je umrl po celovečernem popivanju mlad fant, ki je zapustil staro onemoglo mater.

Morilci so med nami. Da, res so med nami. Užaljši jih, če ne spiješ z njimi kozarec vina ali še pogostejše kozarčkov žganja ali konjaka. Ne mislijo pa, da je lahko vsak kozarček korak bliže smrti, ko je mera prekoračena.

Ko bi samo naš časopis objavljala smrti zaradi zastrupitve z alkoholom, bi si marsikdo premislil, preden bi koga silil piti. Še več pa je težkih posledic v prometu. Malokateri voznik avtomobila ne bo šel sam pit. Če je pa še eden zraven, takoj najde ta priliko, da je treba žejo pogasiti.

Vendar, ne pozabimo še na druge morilce, ali bolje prijatelje, ki nas vsak dan silijo v težave, pa čeprav nehoti. Nikdar ne pomislijo, da njihova dobrohotna gesta, pri kateri trdovratno vztrajajo, lahko povzroči težke posledice.

Ko se poslovi dolgoletni sodelavec, se spodobi primerno slovo. In takrat drug drugega trdovratno sili, da bi pil, čeprav so vmes morda tovariši, ki jim alkohol škoduje zaradi določene bolezni. Nobeno prepričevanje, da mu alkohol škoduje, ne zaleže. »Ti nočeš piti, nisi za našo družbo, mi smo premalo zate itd.« To so

MOTIVACIJA

(Zakaj tako in ne drugače?)

Zakaj delamo tako in ne drugače, zakaj s tem govorimo tako, z drugim drugače, zakaj zdaj prijazno, zdaj odrezavo, zakaj smo nekomu pripravljeni pritrjevati, drugemu nasprotovati. Za vsem tem tiče določeni razlogi ali motivi. Nekateri so vidni na dlani, druge pa sami komaj slutimo, ali pa niti to ne. In če hočemo človeka prav spoznati, se moramo pozanimati za njegove prave motive ob posameznem ravnanju, sklepu, besedi itd.

Pri tem se ne smemo zadovoljiti s prvim motivom, ki mu pridemo na sled, kajti prav možno je, da se nam daje videti le navidezni motiv. Mnogi lahko tiče globoko v podzavesti in se jih niti človek sam ne zaveda. Zakaj smo recimo do tega delavca strožji kot do drugega? Čeprav bomo to tajili, vendar bo resnica vendarle v tem, da nam je nekdo nekaj »rekel čez čast«, da »hoče biti preveč pameten«, pri čemer je spet več kot zanesljivo, da mu niti od daleč ne zamerimo kakega strokovnega spodrslljaja, ampak predvsem take stvari, kjer smo se začutili osebno prizadete. Saj je velikanska razlika že v tehle dveh izjavah:

»Tale izdelek ni dober«

»Ti si zanič delavec«

Če sploh ne govorimo o raznih variantah ali odtenkih podobnih izjav. V prvem primeru je kritiziran izdelek, v drugem delavec, človek, njegova čast in zaupanje vase. Stvarna, strokovna kritika je lahko konstruktivna, osebna kritika pa je prepogosto destruktivna. Pri tem je običajno še bolj važen ton govora kot besede same. Eno in isto stvar lahko poveš v zadirčnem, zasmehovalnem, žaljivem tonu, ali pa mirno, stvarno, razumevajoče, spodbujevalno.

In človek, ki mu je legla na srce senca zamere, ki se mu je razlila po duši temna, strupena megla užaljenosti, bo projiciral na okolico svoje negativno, pesimistično razpoloženje, njegove besede bodo jedke, njegovo ravnanje bodeče. Nasprotno pa bo zadovoljen človek izžareval optimizem, na vsaki medalji videl le lepšo stran. Za vsakim »tako« se skriva vedno neki »zakaj«.

E. Korff navaja v svoji knjigi »Menschen besser erkennen« nekatere zanimive razlike pri posameznih lastnostih. Tako pravi:

Nekdo je prizadeven, ker — je vztrajen

— je brez poleta in zato sam nad seboj izvaja pritisk
— je prepričan o pravilnosti svoje naloge
— zavestno angažira svojo voljo in jo vodi
— ga močni nagoni ženejo v to smer
— je iz ključavnosti topoglav
— hoče imeti svoj prav

Nekdo je marljiv, ker

— ne zna biti drugačen
— je pod pritiskom
— želi doseči določen smoter
— se hoče znebiti drugih misli
— išče rešitev v delu
— bi se rad uveljavil
— ga sposobnosti ženejo k večjim uspehom

Nekdo je oblastiljen, ker

— je vitalen in ga samo nese navzgor
— želi doseči ugled
— ima vero vase
— rad spravlja druge pod svoj vpliv
— hoče nadomestiti svoje slabosti
— se hoče visoko dvigniti
— si od tega obeta dobiček, korist
— se rad dviga nad druge

Nekdo je zvest, ker

— svoje dolžnosti jemlje zares
— občuti globoko navezanost
— še ni imel prilike biti nezvest
— je tog in nepremakljiv
— v tem vidi neko korist, ali je ne vidi
— se da privezati
— je utesnjen, oviran
— se pretvarja
— bi si rad pridobil zaupanje
— ga kaj novega sploh ne zanima

Nekdo je družaben, ker

— je že po značaju dober srčen
— je že po rojstvu dobrega srca in popustljiv
— se boji prekanj
— se pri upiranju boji maščevanja
— ne bi nikomur rad storil nič hudega
— z njim samim slabo ravna
— ga razjeda bolečina
— v mladih letih ni doživel topline doma
— za dobroto skriva oblastiljenost
— ima občutek krivde in bi se rad odkupil
— je ohromljen in si ne upa izboriti poti v življenje
— pasiven živi iz dneva v dan

M. H.

Če nekaj zanima tebe, bo gotovo zanimalo še koga. Zato sporoči vsako novico uredništvu —

PREGOVORI RAZNIH NARODOV

Kdor hoče vse vedeti, mora manj spati. (ruski)

Kjer je cvet, tu je tudi med. (turški)

Neprebrana knjiga, — neprehajena pot. (kitajski)

Ne govori, da si se učil, ampak reci, kaj si se naučil. (turkmanški)

Nihče ne ve o vsem vse. (angleški)

Brez potrpljenja se ničesar ne naučiš. (ruski)

Dober začetek pelje k dobremu koncu. (ameriški)

Primer je boljši od razlage. (latinski)

Ne boj se počasne hoje, ampak stanja. (kitajski)

Dr. E. Tepina

»...mi režijci se ne damo; če bo treba, še plačamo, samo, da ostanemo v tovarni.«

Henrik Bardievski:

DVOBOJ

To bo dokaj mračna zgodba. Bil sem na plaži, kjer sem se predajal soncu in morju. Pravkar sem se okopal, kar se neda-leč od mene zaustavi dva lepa velika blesteča avtomobila. Potniki so bili v črnih oblekah in črnih klobukih.

Vsi razen dveh. Ta dva sta bila v središču pozornosti. Postavila sta se ob vodi in pričela meriti razdaljo. Koraki niso bili enaki in z razdaljo je bil nezadovoljen, eden potem spet drug, pa tudi oba. Konec koncev sta se zedinila za deset srednjih in dva majhna koraka, nakar sta se postavila v pozor v pričakovanju znamenja za začetek.

Zaslišal se je nekakšen signal in veter je potihnil. Prvi moški je nekaj močno zavpil, a drugi si je hitro zatisnil ušesa, in tudi takoj odgovoril. Prvi je govoril

zelo hitro, drugi pa ga je prekinil. Sekundanti so kimali z glavami. Nenadoma je prvi na vso moč nekaj zavpil, kar je moralo biti zelo udarno, saj je drugi kleknil in padel. Povzpel se je na kolena, trdil se je, da bi nekaj odgovoril, toda negov slabotni glas ni nesel do cilja. Sledeči stavek ga je dokončno ubil.

Pristopil je zdravnik, se nagnil nad ležečega, nato pa so ga odnesli v avto. Najprej je odpeljal žalostni avtomobil, nato drugi, ki ni bil toliko turoben. Morje pa je zahrumelo in z enim samim valom zbrisalo vse sledove dvo-boja v pesku.

Nisem poslušal, o čem so govorili tisti, ki so se dvobojevali, bil pa sem ponosen, saj sem se prepričal, da je beseda postala končno močna.

(Prevedla B. P.)

ZA RAZVEDRILO

HUMORESKA

ČUDEŽNI OTROK

»Kje pa delaš, Francelj?«

»Če bi bil pravnik, v VO; če bi bil sodoben, v VET; če pa bi bil konservativen, v OO.«

Pravkar je prebiral Suetonija, ko ga je mama posadila na visok stol in mu dala slinček ter krožnik kaše. Po zajtrku je prebral jutranje časopise, in ko je mama odšla, je dovolil mački, da je polizala krožnik.

Po zajtrku je vključil magnetofon, poslušal Bacha ter si zabeležil nekaj misli iz teorije glasbe. Za tem je razstavil tovarniško raketo ter napisal članek za časopis o značilnostih folklornih plesov. Nato je s koščkom oglja zabeležil na slinček nekaj integralov.

Da bi se odpočil, je rešil nekoliko šahovskih problemov in napravil osnutek članka »Tekmovanje eruditov«, ki ga je sam zase preimenoval v »tekmovanje idiotov«. Ko ga je mama spravljala spat, je deklamiral pesmi v portugalsčini, mama pa ga je vedno kot običajno okregala, češ »zdaj spi in ne čenčaj neumnosti«.

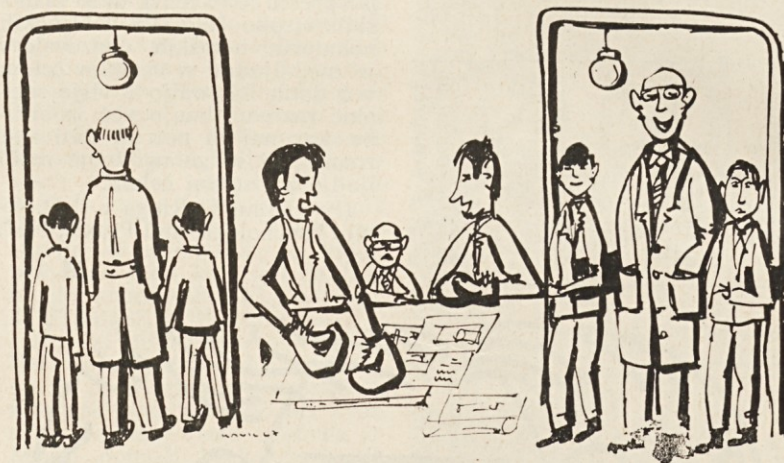
Po kosilu je stekel na dvorišče, kjer so devetletni otroci igrali nogomet s starimi konzervami. Prišel je k njim in jih vljudno vprašal: »Bi lahko sodeloval v igri?« »Izgini,« ga je nadrl dviletni Borka Kulakov in ga odrinil na rob. Tam je čudežni otrok obstal in v solzah prosil, naj mu vendar dovolijo igrati nogomet z njimi.

Čez nekaj časa se je vratar Miška Kučin porezal na konzervi, začel jokati in se valjati po travi. Čudežni otrok je takoj stopil na vrata, izpustil tri konzerve, četrto pa ujel in počutil se je počaščenega in slavnega. Toda tedaj je vratar Miška vstal in ga zapodil na rob igrišča. Čudežnemu otroku so se nabrale zopet solze v obeh in z nesrečnim glasom je moledoval, da bi ga vzeli nazaj v igro. Ob njem je stala hišnikova hči Tasja, štiriletna drobna deklica, in čudežni otrok ji je potožil: »Sic transit gloria mundi« (tako mine slava sveta). Deklica ga je zamišljeno pogledala in dejala »to pa prvič slišim«.

Ko so se otroci nehali igrati nogomet, je čudežni otrok skrivoma vzel konzervo, jo spravil pod srajco in pozabil na vse tegobe, ki so mu jih prizadeli drugi otroci.

Zvečer je dal intervju dopisniku mladinskega časopisa, na njegovo prošnjo pa mu je tudi poklonil svoj portret v stilu tesalskih fresk. Seveda je tudi ta portret izdelal sam in to za časa razgovora. V razgovoru je izjavil, da v zadnjem času resno razmišlja o smrti, da bo svoja odkritja zapustil svetovni akademiji, zase bo pa obdržal le staro konzervo od rib.

(Prevod: B. P.)

SESTANEK ZA REŠEVANJE STROKOVNIH PROBLEMOV

Osebe: šef enote z dvema pomočnikoma, 1. pri vходу, 2. med strokovno razpravo, 3. po razpravi

V začetku aprila letos je bil v Beogradu simpozij o krvodajalskih akcijah z namenom, da prouči poglobljeno vprašanje pretoka krvi (transfuzije) v zdravstvenem varstvu z medicinskega in družbenega stališča.

Glede na pomembnost posvetovanja, ki naj bi seznanilo širšo javnost z nalogami krvodajalstva in utemeljenostjo zbiranja krvi, jo zainteresiralo za strokovno in širšo družbeno problematiko s tega področja in pospešilo izmenjavo izkušenj, je bila na izrecno željo prireditelja omogočena udeležba člana naše delovne skupnosti kot predstavnika občinskega odbora Rdečega križa.

Simpozij je dal vrsto tehtnih odgovorov na doslej nerazčiščen vprašanja z vidika nujnosti in načina zbiranja krvi za naraščajoče potrebe zdravstvenega varstva in s stališča zadevne vloge zdravstvene službe in družbeno-političnih dejavnikov nasploh.

Poleg izrazito strokovne plati uporabe krvi v zdravstvu glede na sodobne dosežke zadevne vede medicinske vede in uspešnost takšnih intervencij je bilo temeljito obravnavano nenehno naraščanje potreb za vsakodnevne zdravniške posege in za zbiranje življenjsko nujnih zalog za primer večjih elementarnih neizgled, prometnih nesreč in podobno.

Danes si ne moremo zamisliti uspešne borbe zoper posledice težkih nezgod na delu in v prometu ter zoper številne bolezni in poškodbe, ki so lahko usodne, če zdravniku ni na voljo zadostna količina krvi.

Glede tega ima prav naša organizacija zelo zgodovne izkušnje iz narodnoosvobodilne borbe kot tudi ob nesrečah na delu v tovarnah in rudnikih, železniškem in cestnem ter zračnem prometu, potresih in podobno.

Krvavi davek, ki ga plačujemo v razvoju avtomobilizma, je sam po sebi tehten vzrok in dokaz, da ne moremo mimo tega in da ni mogoče stati brezbrizno ob strani ali celo šteti krvodajalske

Posvetovanje o krvodajalstvu

akcije za nadlegovanje občanov in delovnih ljudi.

Vendar se moramo zavedati, da je za transfuzijo krvi edini faktor človek in da ni drugih virov za pridobivanje te tekočine, ki teče po našem ožilju in od katere je marsikdaj odvisno nadaljnje življenje bolnika ali poškodovanca; tudi najboljši kirurg ga ne more rešiti, če nima pri roki krvi, ki jo je treba pretočiti v prizadeti organ.

V tem je bistvo resne zaskrbljenosti, ki jo je posvetovanje v Beogradu poudarilo in s katero je hotelo seznaniti javnost, da bi se zavedala humanosti in družbene nujnosti množičnega zbiranja krvi in organiziranega pridobivanja krvodajalcev.

Zato čutim kot udeleženec tega posveta za svojo dolžnost, da prenesem na našo delovno skupnost nekaj ugotovitev simpozija ter tako po svojih močeh prispevam k našemu še boljšemu odnosu do tega problema in vsakodnevne krvodajalske akcije.

Posvetovanje je ugotovilo zlasti naslednje:

— še ni povsem dognano, kdo naj bo odgovoren družbi za zbiranje krvodajalcev;

— ne izvajajo se že sprejeta načela o učinkovitih programih zbiranja krvodajalcev na podlagi prostovoljnosti in anonimnosti, pri čemer je pomembno, kako naj pristopimo k človeku kot edinem viru za zbiranje krvi, da jo bo prijavljen dati;

— zdravstvena služba še ni v celoti aktivno vključena v zbiranje krvodajalcev;

— nereseno je vprašanje povračila stroškov delovnim organizacijam za čas, ki ga člani delovne skupnosti izgubijo za dajanje krvi v rednem delovnem času, ter sploh še ni jasnih pojmov z vidika spodbujanja krvo-

dajalcev z določenimi ugodnostmi.

Glede tega in še marsičesa drugega so bile oblikovane nekatere pomembne pobude kot predlogi in priporočila. Tako je bilo omenjeno, naj bi delovne organizacije uvrstile krvodajalsko akcijo in zadevno stimulacijo v svoj statut ter postale aktivnejši dejavniki na tem področju.

Največ poudarka je bilo na učinkovitosti in smotrni propagandi, kakor tudi na ustreznih kadrih, ki naj se organizirano in intenzivno ukvarjajo s socialnimi in medicinskimi problemi krvodajalstva.

V tem pogledu velja že splošno priznano pravilo, da so problemi transfuzije širšega družbenega pomena. Za našo družbeno skupnost je to toliko bolj očitno, ker je celotno zdravstveno varstvo vključeno med družbene funkcije in si ni mogoče zamisliti krvodajalskih akcij drugače, kakor da jih organizirajo družbeni dejavniki.

Ker pa je hkrati za zbiranje krvodajalcev uveljavljeno načelo prostovoljnosti, ne more biti dvoma, da gre za humanitarno akcijo, ki terja svojega nosilca. Zato je simpozij še posebej poudaril dosedanje aktivno vlogo Rdečega križa in utemeljeno predlagal, da jo je treba v bodoče natančneje opredeliti in utrditi, ker bomo samo tako okrepili zadevne napore in še bolj posplošili družbeno pomembne cilje, za katere se je prav Rdeči križ pri nas in povsod v svetu že učinkovito uveljavil, tako da ima iz dneva v dan pomembnejšo vlogo družbenega dejavnika v zdravstvenem varstvu.

Vendar so se prireditelji in udeleženci posvetovanja dobro zavedali, da zdravstvena služba kot organizator in neposredni izvajalec zdravstvenega varstva in Rde-

či križ kot humanitarni dejavnik po načelu prostovoljnosti ne moreta biti sama kos vedno zapletenejšim manifestacijam tega družbenega problema, ki terja odgovorno in splošno akcijo za vse družbe. Zato so ustanovili posebno komisijo, ki bo po pobudah odgovorno in splošno akcijo za vse družbe. Zato so ustanovili posebno komisijo, ki bo po pobudah samega simpozija posredovala temeljne ugotovitve in sklepe konferenci SZDL, da jo zainteresira za problematiko in za ukrepe, ki so več kot nujni.

Na posvetovanju smo obravnavali tudi vlogo zdravstvene službe v krvodajalski akciji. Bilo je pozitivnih in negativnih ugotovitev, priznanj in kritik.

Soglašali pa smo, da ima zdravstvena služba odgovorno nalogo in da se mora sleherni zdravstveni delavec zavedati zahtevnosti in pomembnosti te humane dejavnosti zlasti s stališča formiranja zavesti in interesa pri posamezniku, da je dajanje krvi družbeno važna naloga, ki naj jo občan neprisiljeno izpolni predvsem iz notranje potrebe za vzajemno pomoč in človeško solidarnost.

Zdravstveni delavec naj bi aktivno prispeval k oblikovanju zadnjega čuta in interesa pri potencialnih dajalcih krvi s primernim prepričevanjem o družbeni koristnosti in o neškodljivosti za krvodajalca. Zdravstvena služba naj bi organizirano delovala v tej smeri in se kot strokovni dejavnik načrtno vključila v prostovoljni del krvodajalske akcije, tako da bi vsi činitelji kot zdravstveni zavodi, družbene organizacije in družbeno-politične skupnosti v medsebojnem sodelovanju vključili krvodajalstvo v splošno akcijo zdravstvenega varstva kot pomembne družbene funkcije.

Obravnava na posvetovanju je opozorila tudi na nekatere pomanjkljivosti in deformacije v zbiranju in dajanju krvi. Udele-

ženci so takšne pojave ostro obsodili in poudarili, da je treba v kali zatreti vse, ker jemlje krvodajalstvo njegovo humano naravo in ga spreminja celo v nevaren vir dodatnih dohodkov ali v brezvestno komercializacijo.

Razveseljivo je, da so to le izolirani pojavi v določenem okolju, kjer ni organiziranih krvodajalskih akcij.

Zato sem bil lahko ponosen, da kaj takega ni bilo mogoče opaziti tam, kjer so krvodajalske akcije zavestno in dobro organizirane.

Iz izkušenj sem namreč vedel, da smo zmeraj načrtno in pošteno pridobivali našega krvodajalca, tako da našim akcijam ni kaj opaziti.

Zavestno pa sem prisluhnil vsemu tistemu, kar se je nanašalo na način pridobivanja dajalcev krvi z živo besedo, z razgovori, predavanji in dogovori na terenu in v delovnih organizacijah.

V tem sem našel veliko dobrih nasvetov in pobud, kako naj bi v bodoče z več prizadevnosti vseh družbenih dejavnikov podprli krvodajalstvo v obsegu, kot nam je nujno potreben, če hočemo zares uresničiti humane namene in posplošiti interes za dajanje in zbiranje krvi po geslu:

»Človek človeku — danes meni, jutri tebi!«

A. Burić

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznih številki v prodaji 30 Sdin — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.